

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Leysan xəbərdarlığı -
Bakıda "köhnə
hamam, köhnə
tas..."
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 10 dekabr 2025-ci il Çərşənbə № 224 (8834) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

SEPAH Bakını yenə Xəzərdən "vurur"

Qonşu dövlətin baş diplomatının ölkəmizdə səfərdə olduğu ərəfədə "İslam keşikçiləri" Azərbaycan sahillərində İsrail dronu axtarır

yazısı səh.4-də

Prezidentin Slovakiya səfəri münasibətlərin yeni mərhələsidir

yazısı səh.9-da

Erməni yalanını amerikalı alim ifşa etdi

yazısı səh.14-də

Rəsmi Bakı bu dəfə Yunan Kipri ilə eyni masada

yazısı səh.7-də

Yazıçı Anarın təklifinə etiraz

yazısı səh.14-də

AMEA prezidentinin baldızı oğlu özünü niyə öldürüb?

yazısı səh.3-də

Bu gün "Qarabağ" - "Ayaks" qarşılaşması olacaq

yazısı səh.2-də

"Xalq Cəbhəsi KQB-nin oyunu idi"

yazısı səh.6-da

Paytaxt restoranlarında "çayvoy" qadağası

yazısı səh.15-də

Xaricdə döyüşmüş azərbaycanlıya ağır cəza

yazısı səh.3-də

Qərb Ermənistanı Türkiyəyə tapşırır - Kremlin reaksiyası

yazısı səh.8-də

Moskvanın Qafqazda yeni konfliktlər yaratmaq niyyəti

yazısı səh.9-da

"SƏHƏR TV" RAMİZ MEHDİYEVİN MÜDAFİƏSİNDƏ

İran dövlətinin maliyyəsi ilə fəaliyyət göstərən telekanal Rusiya ilə işbirliyində suçlanan "boz kardinal"a niyə qahmar çıxdı?

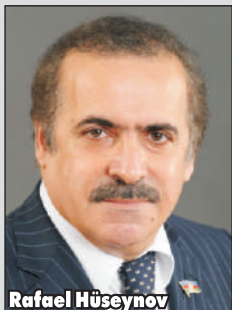

yazısı səh.3-də

Nazirdən müəllimlərə sitəm - bəs günahkar kimdir?

Ekspert deyir ki, nazirin ibtidai sinif müəllimlərinə xüsusi vurğu etməsi təsadüfi deyil; "Bu qədər ciddi problemlərə uzun illər vaxtında müdaxilə edilməyib və..."

yazısı səh.11-də

Milli Məclis sədrinin müavini postunu itirə bilər

yazısı səh.6-da

ABŞ-də "Tramp marşrutu" müzakirələri

yazısı səh.7-də

Bir düşmənçiliyin tarixi - Həsən Zeynalovun başına gələnlər

yazısı səh.6-da

Təyyarə qəzasının araşdırması nə vaxt başa çatacaq?

Qazaxıstan hökuməti AZAL təyyarəsinin Aktau yaxınlığında qəzaya uğraması ilə bağlı araşdırmanın yekun nəticələrini xarici laboratoriyalardan alınacaq rəy təqdim olunduqdan sonra açıqlayacaq. Bu barədə Qazaxıstanın Nəqliyyat Nazirliyi məlumat yayıb.

Qazaxıstanın baş nazirinin müavini Kanat Bozumbaev daha əvvəl bildirib ki, qəzanın araşdırılması iki istiqamətdə aparılır. Biri cinayət işi üzrə Baş Prokurorluğun xətti ilə, bu çərçivədə Rusiya və Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanları ilə əməkdaşlıq edilir. Digər istiqamət isə Nəqliyyat Nazirliyinin apardığı texniki araşdırma.

Nazirliyin məlumatına görə, prosesin tamamlanması üçün təyyarədə istifadə olunan aviasiya və naviqasiya avadanlıqlarının istehsalçıları və lisenziya sahiblərindən son mütəxəssis rəyləri gözlənilir. Bozumbaevin məlumatına görə, hesabat bu ilin sonunda və ya gələn ilin əvvəlində hazır ola bilər.

ICAO qaydalarına görə, hava qəzasının təhqiqatı üzrə yekun hesabat hadisənin baş verməsindən 12 ay ərzində yayımlanmalıdır.

Xatırladaq ki, 2024-cü il 25 dekabrda Bakıdan Qroznıya uçan "Azerbaijan Airlines"-ə məxsus Embraer 190 təyyarəsi Aktau yaxınlığında qəzaya uğramışdı. Aviaşirkətin məlumatına görə, bortda 62 sərnəşin və 5 ekipaj üzvü olub. Qəza nəticəsində 29 nəfər sağ qurtulmuşdu. Qəzanın səbəbləri ilə bağlı araşdırma davam edir.

İran XİN başçısının xanımı Bibiheybət məscidinə getdi

Azərbaycanda rəsmi səfərdə olan İran İslam Respublikasının xarici işlər naziri Abbas Əraqçinin həyat yoldaşı Arzu Əhmədovand öz azyaşlı qızı ilə Bakıdakı Bibiheybət məscidini ziyarət edib.

Bu barədə məscidin imamı Hacı Rahib Babayev bildirib. Ziyarət zamanı nazirin xanımını İranın Azərbaycandakı səfiri Müctəbə Dəmirçilunun həyat yoldaşı və səfiriyyətin əməkdaşları müşayiət edib. Qonaqlara məscidimizin tarixi haqqında məlumat verilib. Daha sonra sülh və əmin-amanlıq, xalqların ifahı üçün uca yaradana dualar edilib. Qeyd edək ki, 62 yaşlı nazir Abbas Əraqçinin xanımı Arzu Əhmədovand 30 yaşındadır. O, Əraqçinin ikinci həyat yoldaşıdır. Bibiheybət məscidi 7-ci imam Musa əl-Kazımın qızı Həkimə xanımın məzarı üzərində tikilib. Həkimə xanım İmam Əli və Fatimənin nəslindən idi.

Cavan Zeynallı mirasını dövlətə bağışlayacaq

Xalq artisti Cavan Zeynallı vəsiyyəti haqqında danışib.

Bu barədə o, "Bir gün" verilişində danışib. İfaçı varisinin olmadığını bildirib. "Çətin məsələdir. Beynimə gəlmir ki, mirasım necə olacaq. Çünki hələ yaşayıram. Evim dövlətə qalacaq. Mən bu dünyadan rahat, gülə-gülə gedəcəyəm. Ölümə qorxmuram".

Bu şəxslərə birdəfəlik haqq ödəniləcək

Yaş həddinə görə dövlət qulluğuna xitam verilənlərə birdəfəlik haqq ödəniləcək.

Bu, Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu və Mədəniyyət komitələrinin birgə iclasında müzakirəyə çıxarılmış "Dövlət qulluğu haqqında" Qanuna təklif edilən dəyişikliklərdə əksini tapıb.

Layihəyə əsasən, dövlət qulluğunda olmanın yaş həddinə çatdığı üçün dövlət qulluğuna xitam verildikdə, digər pensiya növünün təyin edilməsindən asılı olmayaraq, ona öz seçimi ilə dövlət qulluğunun son 24 ayı və ya istənilən ardıcıl gələn 60 ayı ərzindəki dövlət məvacibinin orta aylıq məbləğinin 6 misli miqdarında birdəfəlik haqq verilecək.

Vergi Məcəlləsi və "Sosial sığorta haqqında" Qanuna da müvafiq dəyişikliklər təklif olunub.

"Qarabağ" üçün mühüm qarşılaşma

Bu gün ölkə futbolunun nəfəsi Tofiq Bəhramov adına Respublika stadionunda döyünür. Azərbaycan çempionu "Qarabağ" futbol tariximizə növbəti şanlı səhifəni yazmaq üçün Çempionlar Liqasının Liqa Mərhələsində VI oyununa çıxır. Rəqib Hollandiya nəhəngi "Ayaks"dır. Hazırda aktivində xal olmasa da, "Ayaks" adı ilə hər zaman klublar arasında özünəməxsus yerini tutmuş, Avropada böyük uğurlar qazanmış tarixi klublardandır. Onun üçün də Bakıdakı oyunun təmsilçimiz üçün elə də asan keçməyəcəyi indidən bəlirdir.

"Qarabağ"ın hesabında isə hazırda 7 xal var və 36 klub arasında 19-cu yerdəyik. Heç şübhəsiz ki, "Köhlən atlar" meydana ancaq və ancaq qələbə üçün çıxacaq. Qazanılan qələbə pley-off-lara çıxmağı böyük ölçüdə həll edəcək. Bir xal qazanılsa belə pley-off şanslarımız "Ayntraxt" oyununa qalacaq.

Görüşü Sloveniyadan olan hakimlər briqadası idarə edəcək.

Baş hakim FİFA referisi Rade Obrenoviç olacaq. Ona yan xətt hakimləri qismində Yuri Praprotnik və Qreqa Kordez köməklik göstərəcəklər. Dördüncü hakim funksiyasını Mateo Tozan yerinə yetirəcək. VAR Matej Juqa,

AVAR isə Alen Borosaka həvalə olunub.

Qeyd edək ki, dekabrın 10-da Tofiq Bəhramov adına Respublika Stadionunda keçiriləcək görüş saat 21:45-də start götürəcək. Bakı metrosu "Qarabağ" klubunun UEFA Çempionlar Liqası oyunu ilə əlaqədar uzadılmış iş rejimində çalışacaq.

"Bakı Metropoliteni" QSC-nin məlumatına görə, dekabrın 10-dan 11-nə keçən gecə bütün stansiyalar saat 01:00-a qədər sərnəşinlərin girişinə açıq olacaq. Metropoliten azarkeşlərin rahat və təhlükəsiz hərəkəti üçün gücləndirilmiş rejimdə işləyəcək.

Zabitlərin hərbi xidmət müddəti 6 ay azaldıldı

Milli Məclis zabitlərin dinc dövrdəki həqiqi hərbi xidmət müddətinin 6 ay azaldılması haqqında dəyişikliyi son oxunuşda qəbul edib.

Bununla bağlı "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" qanunlara dəyişikliklər parlamentin son iclasında müzakirə olunub.

Dəyişikliyə əsasən, ehtiyatdan müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılan və ya bağlaşma əsasında həqiqi hərbi xidmətə könüllü daxil olan zabitlərin dinc dövrdə həqiqi hərbi xidmət müddəti 6 ay azaldılaraq 1 il (hazırda həmin müddət 1 il 6 aydır) müəyyən ediləcək.

Layihədə həmçinin qeyd edilir ki, müddətli həqiqi hərbi xidmət dövründə zabit hazırlığı kursunu müvəffəqiyyətlə bitirərək zabitlərin həqiqi hərbi xidmətinə könüllü daxil olan ali təhsilli müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularına leytenant hərbi rütbəsi verilecək.

Sənəd müzakirələrdən sonra səsverməyə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul olunub.

Bu dövlət işçiləri əsgərliyə gedəcək

Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu və Mədəniyyət komitələrinin birgə iclasında "Dövlət qulluğu haqqında" Qanuna təklif edilən dəyişikliklərə görə, dövlət qulluqçusu müddətli həqiqi və ya alternativ hərbi xidmətə çağırıldıqda onunla dövlət qulluğuna xitam verilə bilər və bu halda əməkdaş üç aylıq orta məvacibi qədər müavinət alacaq.

Hərbi xidmətdən qayıdan dövlət qulluqçusu 60 gün ərzində müraciət etdiyi halda əvvəlki vəzifəsinə və ya analoji vəzifəyə bərpa olunacaq.

Bundan başqa, xidmətə gedənədək dövlət qulluqçusu olmuş şəxslərin hərbi xidmətdə keçirdiyi müddət də dövlət qulluğu stajına daxil ediləcək.

"Neftçi" yeni baş məşqçi təyinatını açıqladı

"Neftçi"-nin baş məşqçisi vəzifəsinə Yuri Vernidub təyin edilib.

Bu barədə klubun mətbuat xidməti məlumat yayıb. Ukraynalı mütəxəssislə 1,5 illik müqavilə imzalanıb.

Məşqçilik fəaliyyətinə 2001-ci ildə köməkçi məşqçi kimi başlayan, 2011-ci ildən etibarən isə baş məşqçi postunu tutan Vernidub vətəninə "Metallurq" (Zaporozhye), "Zarya", "Kryvbas", Belarusda "Şaxtyor" (Soliqorsk), Moldovada "Şerif" klublarında çalışıb.

Təcrübəli məşqçi müxtəlif illərdə "Zarya" və "Kryvbas" ilə Ukrayna çempionatının bürünc mükafatçısı, "Şerif"-lə 2 dəfə Moldova çempionu olub.

"Şerif"-i UEFA Çempionlar Liqasının, "Zarya"-nı Avropa Liqasının qrup mərhələsinə yüksəldən, "Kryvbas"-ı 24 ildən sonra avrokuboklara çıxaran mütəxəssis 2016 və 2018-ci illərdə Ukraynada, 2021-ci ildə isə Moldovada ilin məşqçisi seçilib.

Məşqçilər korpusunda Vernidubun köməkçiləri - Valeri Mixaylenko, Dmitro Kara-Mustafa, Vitali Vernidub və İqor Fokin yer alırlar.

“Səhər TV” Ramiz Mehdiyevin müdafiəsində

İran dövlətinin maliyyəsi ilə fəaliyyət göstərən telekanal Rusiya ilə işbirliyində suçlanan “boz kardinal”a niyə qahmar çıxdı?

“Ramiz Mehdiyevin Rusiya-ya işləməsi məntiqə uyğun deyil”. Bu sözlərin İranlı siyasi şərhçi Qəhrəman Nuranı qonşu ölkədə yayımlanan “Səhər TV”yə açıqlamasında deyib. Onun iddiasına görə, R.Mehdiyevin Rusiya ilə işbirliyində suçlanması “köhnə fiqurlar və potensial müxalifəti oyundan kənarlaşdırmaq” niyyəti kimi təqdim edib.

Qeyd edək ki, “Səhər TV” İranın dövlət maliyyəsi ilə fəaliyyət göstərir. Tribuna.az bu xəbərlə bağlı şərhində yazır ki, kanalın Ramiz Mehdiyevi dəstəkləməsi daha çox İran rejiminin mövqeyinin nümayişidir. O zaman belə məlum olur ki, Mehdiyev İran tərəfindən dəstəklənir və bu səbəbdən də müdafiə edilir.

Ramiz Mehdiyev sonuncu dəfə 2013-cü ilin aprelində İrana səfər edib. R.Mehdiyev səfər çərçivəsində İranın ovaxtkı Milli Təhlükəsizlik Şurasının katibi Səid Cəlili ilə, həmçinin İranın digər rəsmiləri ilə də görüşlər keçirmişdi. Maraqlıdır ki, AXCP sədri Əli Kərimlinin həbsi ilə bağlı İrana bağlılığı şübhə doğurmayan Müsəlman Birliyi Hərəkatının həbsdəki sədri Tale Bağırzadə də bəyanat vermişdi. Bəyanatda bildirilirdi ki, AXCP sədrinin həbsinin motivi guya Əli Kərimlinin “uzunmüddətli, ardıcıl və prinsiplial mübarizəsinin nəticəsidir”.

Xaricdə yaşayan jurnalist Elbəy Həsənli Bağırzadənin AXCP sədrini müdafiəsi haqda bunları yazıb: “AXCP İranın molla rejimi ilə xoş münasibətdə olub. Sırr deyil ki, Müsəlman Birliyi Hərəkatının həbsdə olan sədri Tale Bağırzadə ilə AXCP sədri Əli Kərimlinin son dərəcə isti münasibətləri vardı. Heç o da təsadüfi deyil ki, mehız Müsəlman Birliyi Hərəkatı hamını qabaqlayaraq Əli Kərimlinin həbsinə etiraz etdi. Hamı bilir ki, Müsəlman Birliyi Hərəkatı İran İslam İnqilabını Azərbaycana ixrac etmək uğrunda mübarizə aparır. Bəxtimiz onda gətirib ki, İslam İnqilabı modeli artıq İranın özündə iflasa uğramaqdadır”.

Yada salaq ki, “Səhər” kanalının yaradılmasında əsas missiya Azərbaycan ictimai rəyində İran maraqları

nin müdafiəsi, rəsmi Bakıya qarşı yalan kampaniyasını aparmaq olub. Belə görünür ki, Mehdiyevin də müdafiəsi yalnız bir ekspertin özbaşınalığı deyil.

Ümumiyyətlə, uzun illərdir ki, bu kanal Azərbaycana qarşı qərəzli, bəd niyyətə xidmət edən fikirlər irəli sürür. Dövlət məmurlarına və Azərbaycanın ali rəhbərliyinə böhtanlar yağdırılır. Dövlətçiliyimizə və milli kimliyimizə qarşı düşmənçilik münasibəti nümayiş etdirilir, ərazi bütövlüyümüzə qarşı ciddi təxribatlar törədilir. Belə bir məkrli siyasət yeridən “Səhər TV” təəssüf ki, İran dövləti tərəfindən maliyyələşdirilən rəsmi kanaldır. Münasibətlərin hansı səviyyədə olmasından asılı olmayaraq, “Səhər TV” daim Azərbaycana qarşı düşmən mövqə sərgiləyir.

Professor Qabil Hüseynli “Səhər TV”nin Azərbaycana erməni mediasından daha çox düşmənçilik etdiyini fikirləşir. Onun sözlərinə görə, “Səhər TV” 90-cı illərdən bu yana eyni münasibəti sərgiləyir: “Xatırlayıram ki, o zaman da sistemli şəkildə Azərbaycana

qarşı təbliğat aparılır, böhtan atılırdı. Üstəlik, verilənlər Azərbaycan dilində yayımlanaraq İrandan bura təsir etməyə çalışırdılar. Hətta Azərbaycanda bəzi adamlar bu telekanalının təsiri altına düşmüşdü. Halbuki belələri korazehin adamları idi və həmin efirin İranın maraqlarına xidmət etdiyini görə bilmirdilər. Bu gün də Ramiz Mehdiyevin müdafiəsi göstərir ki, İranda bəlli dairələrin Azərbaycana nifrəti davam edir. Hərçənd ölkənin xarici işlər naziri Bakıya gəlmişdi, amma mühafizəkar qanada bağlı təbliğat vasitələri dayanmaq bilmir”.

Q.Hüseynlinin fikrincə, “Səhər TV” Mehdiyevi müdafiə etməkdən daha çox bu məsələdə Azərbaycan hakimiyyətinin əleyhinə ictimai rəy yaratmaq məqsədi güdür: “Bu telekanal o vaxt da təbliğat aparırdı ki, guya azərbaycanlılar əzirlər, hökumət onlara “divan tutur” və “Səhər TV” də guya bizə can yandırır. Hətta bir efir aparıcısı var idi ki, verilənlər yalandan ağlayırdı, guya Azərbaycan xalqının dərdini çəkir. Yeni bu saxtakarları yaxşı tanıyırdı. İran dövlətinin himayəsində olan bir teleka-

nalın bu şəkildə informasiya siyasəti elə molla rejiminin birbaşa maraqlarına uyğundur. Ancaq İran bununla Azərbaycanın daxili işlərinə “burnunu soxur”. Görünür ki, İran müttəfiqi Rusiyanın adamı Ramiz Mehdiyevin Azərbaycanda ifşa olunmasından narahatdır. Çünki Azərbaycanda Rusiyanın təsirinin azaldılması prosesi gedir. Paralel şəkildə İranın da agentura şəbəkəsi xeyli dərəcədə çökdürülüb. Bu da cənub qonşumuzu həyəcanlandıran faktıdır ki, Azərbaycan Türkiyə ilə müttəfiqliyi gücləndirir, Rusiya və İranın təsir imkanlarını minimuma endirir”.

Politoloqun sözlərinə görə, “Səhər TV” Azərbaycana qərəzli münasibətini yenə davam etdirəcək: “İlk dəfə deyil ki, bu telekanal kin qusur. Bu televiziya bir müddət qanunsuz şəkildə Azərbaycanda yayımını həyata keçirirdi və təbliğat aparırdı. Burada digər məqsəd İranda Azərbaycanlıların problemlərini diqqətdən yayındırmaqdır. Ramiz Mehdiyevin müdafiəsi də o qəbildəndir ki, nəzərləri Azərbaycanın içərisinə yönəlsinlər. Ümu-

AMEA prezidentinin baldızı oğlu özünü niyə öldürüb?

Bakıda “Neftçilər” metrosu yaxınlığındakı mənzillərin birində Nicat Quliyevin özünə qəsd etdiyi, yoxsa qətlə yetirildiyi haqda ziddiyyətli informasiyalar var.

Əvvəl N.Quliyevin öz evində güllələnərək qətlə yetirildiyi iddiası yayılıb. Qətlə yetirilən şəxsin akademik, AMEA-nın prezidenti İsa Həbibbəylinin baldızı oğlu olduğu da iddia olunurdu. İsa Həbibbəyli əvvəl xəbəri təsdiq və ya təkzib etməyib. “Mən eşitməmişəm. İndi gəlmişəm evə, xəbərim yoxdur” deməklə kifayətlənib. Sonra isə fakt təsdiqlənib. Bəlli olub ki, Nicat Quliyevin anası Mətanət Quliyeva həqiqətən də İsa Həbibbəylinin baldızıdır. Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru olan M.Quliyeva Naxçıvan Dövlət Universitetinin dosenti və kafedra müdürüdür.

Nicat Quliyevə gəlincə, “Qafqazinfo”-nun məlumatına görə, o, Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyində (SOMDA) məsul vəzifələrdən birini tutmuş. Hadisəyə gəlincə, Nicat Quliyevin özünə silahla atəş açaraq həyatına qəsd etməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Xaricdə döyüşmüş azərbaycanlıya ağır cəza

Terrorçuluğu maliyyələşdirməyə və cinayətdə birlikdə iştirak etmədə təqsirləndirilən Aslan Həsənovun barəsində Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində (DTX) başlanılmış cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

APA xəbər verir ki, Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə hakim Bəhrüz Müslümovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə hökm oxunub.

Hökmə əsasən, təqsirləndirilən Aslan Həsənov 11 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilib.

İttihama görə, Aslan Həsənov ağır və xüsusilə ağır cinayətlər törətmək məqsədilə xarici ölkə ərazisində yaradılmış cinayətkar birliyin üzvü olaraq həmin cinayətkar birliyin dəyənli fəaliyyətinin təmin edilməsində və fəaliyyətində iştirak edib, o cümlədən bu birliyin rəhbərlərinin tapşırığı əsasında terrorçuluğu maliyyələşdirmə cinayət əməllərini törədib.

Qeyd edək ki, təqsirləndirilən şəxs AR Cinayət Məcəlləsinin 214-1-ci (terrorçuluğu maliyyələşdirmə) və 218.2 (cinayətkar birlikdə iştirak etmə) maddəsi ilə ittiham edilib.

miyyətlə, İranda soydaşlarımızın “zəhər” adlandırdıqları “Səhər” telekanalının fəaliyyəti Azərbaycanı şərləməkdən ibarətdir. Bundan başqa da, SEPAH-ın himayəsində olan media resursları dayanmadan ikitərəfli münasibətlərə zərər vuraraq materiallar dərc edir. Azərbaycanın Qarabağı işğaldan azad etməsi İranın planlarına uyğun deyildi. Rejonunda əvvəlki status-kvo, yeni torpaqların işğalda qalması ilə davam edən münasibətlər Tehrandakı rejimə daha çox sərf edirdi. Bu gün Azərbaycan güclənib və müttəfiqləri var. Xüsusən də

Türkiyə, Pakistan, həmçinin İsrailə əlaqələr, son olaraq da Tramp administrasiyası ilə qurulan yüksək səviyyəli münasibətlər İranda rejimi qane etmir”.

Qeyd edək ki, İran rəsmiləri “Səhər TV”nin yayımlarını bəzən güney azərbaycanlılarla əlaqələndirirlər, lakin bunun İranda olan Azərbaycan türkləri ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Hətta “Səhər TV” Güney Azərbaycan şəhərlərinin heç birində yayımlanmır. Kanalin fərkansları yalnız Azərbaycan Respublikası üçün nəzərdə tutulub.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

SEPAH Bakını yenə Xəzərdən "vurur"

Qonşu dövlətin baş diplomatının ölkəmizdə səfərdə olduğu ərəfədə "İslam keşikçiləri" Azərbaycan sahillərində İsrail dronu axtarır

İranın xarici işlər naziri Seyid Abbas Əraqçinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Bakıda məhsuldar görüşlər keçirdi və iki ölkə arasında əməkdaşlığa dair faydalı müzakirələr aparıldı. Nazirin Prezident İlham Əliyevlə görüşündə də əməkdaşlığın perspektivləri və bir çox sahələri üzrə konkret yol xəritələrinin olduğu bildirildi.

Rəsmi İranla münasibətlərin normal davam etdiyi bir vaxtda ölkənin ali dini liderinin birbaşa tabeliyində olan SEPAH-ın mediasında isə anti-Azərbaycan mövqeli yazılar səngimir. İran mediasına geniş çıxış imkanları olan bu qruplar əsassız ittihamlarla çıxış etməklə yanaşı, böhtan və yalan xəbərlər yaymaqdan da çəkinmirlər.

Bir neçə gün əvvəl "İran 24" TV-yə açıqlama verən SEPAH-ın sabiq komandiri, anti-Azərbaycan mövqeyi ilə tanınan Mənsur Həqiqətpur bildirib ki, guya Azərbaycanda İsrailin hərbi bazalarının olmasına dair əvvəldən məlumatları olub. "Bizim daha öncədən Azərbaycanda İsrail bazalarının olmasından xəbərimiz var idi. illər əvvəl İsfahanın hava məkanında və Natanzda "Hermes" dronu İranın hava hücumundan müdafiə sistemləri tərəfindən aşkar edilib. Bu PUA-nın Qarabağda ermənilər tərəfindən zərərsizləşdirildiyi də bildirilib. Xəzər dənizi üzərində "Hermes" dronuna aid olduğu bildirilən dalğalar da müəyyən edilib. Bizim son qənaətimiz odur ki, həmin dron Azərbaycandan buraxılıb".

Əraqçi Bakıya yol alarkən bu dəfə də İLNA agentliyi "İsrail-Azərbaycan hərbi əməkdaşlığı artıb; İrana qarşı yeni cəbhə yaranıbmı?" baş-

lıqlı yazı dərc edib. (Mənbə: Tribuna.az) Yazıda iddia olunur ki, İsrail və Azərbaycan arasında münasibətlər Xəzər dənizində İrana qarşı yeni cəbhə yarada və regionda İran və Rusiya donanmalarına qarşı güc balansını dəyişə biləcək bir mərhələyə çatıb. Bu azmış kimi, İLNA bir qədər də "irəli" gedərək bu münasibətləri "Azərbaycan Cəbhəsi" adlandırır. "Bu cəbhə lazım gələrsə, İrana qarşı hərbi əməliyyatlara hazırdır və İsrailə Bakı arasında strateji müttəfiqlik yeni səviyyəyə qaldırılıb".

Agentliyin iddiasına görə, hadisələr İsrail Müdafiə Araşdırmaları və İnkişafı Agentliyinin rəhbəri, istifadə olan polkovnik Daniel Quldun rəhbərlik etdiyi yüksək səviyyəli İsrail təhlükəsizlik nümayəndə heyətinin Azərbaycana nadir və gizli səfərindən sonra baş qaldırıb.

Rəsmi İranla münasibətlərin normal davam etdiyi bir vaxtda ölkənin ali dini liderinin birbaşa tabeliyində olan SEPAH-ın mediasında Azərbaycanı hədəfə alınmasının səbəbi necə izah edilməlidir? Belə nəticə hasil olur ki, İrandakı ikihakimiyyətlikdir - prezidentin komandası Azərbaycanla qonşuluq münasibətlərində, dini liderə tabe olanlar isə eksini həyata keçirirlər.

Herbi ekspert Ramil Məmmədlinin bildirdiyinə görə, bu ilin oktyabrında "AZIREX-2025" birgə axtarış-xilasətmə təlimi çərçivəsində İran gəmiləri Azərbaycana gəlmişdi: "Birgə təlimin əsas məqsədi Xəzər dənizində təhlükəsizliyin təmin olunması, axtarış-xilasətmə əməliyyatlarında qarşılıqlı əlaqə və koordinasiyanın gücləndirilməsi idi. Bu ilin mayında isə ölkəmizdə "Araz-2025" birgə təlimləri keçirilib. Azərbaycan və İran hərbiçilərinin birgə təlimləri ölkələrin, onun Silahlı Qüvvələri arasında qarşılıqlı etimadın artırılmasına xidmət edir. Demək istəyirəm ki, Xəzərdə və quruda təkə bu il birgə təlimlər keçirən iki qonşu ölkə arasında münasibətlərdə hər hansı problem görünməsə də, bəzi qüvvələr "qaşınma-yerdən qan çıxarır". İrandakı rejimin əsas qanadının İsrail istərisi tükənmək bil-mir. 12 günlük müharibədə baş verənlərdən nəticə çıxarmalı olan cənub qonşumuz hələ də Azərbaycanda "İsrail izi" axtarır. Müharibə sübut etdi ki, İsrail kəşfiyyatı güclü işləyib və İranın dərinliklərinə sızıb. Hətta müharibə günlərində şəhərin ortasında PUA daşıyan nəqliyyat vasitəsi aşkarlanmışdı. Bu da ondan xəbər verir ki, İran qonşusu Azərbaycanla sərhəddə "sionizm izi" axtarmaq əvəzinə öz içini təmizləməlidir. Ölkədə yəhudilərə işləyən kifayət qədər casus var və onların fəaliyyəti nəticəsində 12 gün

İrana zərbələr endirildi. Yeni SEPAH-a bağlı mətbuat orqanları nəyi qoyub, nədən danışirlər..."

Herbi ekspert Azərbaycanın İsrailə strateji tərəfdaşlıq münasibətlərində İran üçün gizli qalan məqamlar olduğunu düşünür: "İsrail rəhbərliyinin bəyanatları, dövlət rəsmiləri səviyyəsində səfərlər, qarşılıqlı şəkildə siyasi-hərbi sahədə əməkdaşlıq, silah-sursat alınması İran üçün konfidensial məsələlər deyil. Azərbaycan İsrailə inkişafda olan münasibətlərini gizlətmir. Ölkəmizdə İsrailin hərbi bazalarının olduğunu söyləmək gülməlidir. Bundan əvvəl də Türkiyənin hərbi bazalarının olduğunu deyənlər var idi. Əvvəla, buna ehtiyacımız yoxdur. Azərbaycan heç bir dövlətin, eləcə də İsrailin və Türkiyənin hərbi bazalarının ərazimizdə yerləşməsinə icazə vermez. Bu, ölkənin yürütdüyü siyasətə, milli təhlükəsizliklə bağlı strategiyasına uyğun deyil. Eyni zamanda Şuşa Bəyannaməsi hərbi bazaların mövcudluğundan qat-qat dəyərli sənəddir. Belə olan halda, İsrailin hərbi bazaları Azərbaycanda niyə yerləşdirilməlidir? Bu, İrandakı müxtəlif anti-Azərbaycan dairelərin çeynənmiş absurd ittihamları təkrarlamasıdır. Hələ də bu xəstəlikdən qurtula bilmirlər və Azərbaycana böhtan yağdırırlar".

R.Məmmədli Azərbaycanın İrana PUA buraxıldığına dair heç bir sübut olmadığını, bu haqda ölkənin ali liderinin müşaviri Şamxani və rəsmi şəxslərin də danışdığını xatırladı: "İrana hansı isti-

ABŞ iranlıları niyə deportasiya edir?

İran Xarici İşlər Nazirliyi (XİN) son günlər 100-dən çox iranlının vətəninə deportasiya olunduğunu bildirib. Bu, deportasiya prezident Donald Trampın miqrasiya qadağası çərçivəsində həyata keçirilir.

İran XİN mətbuat katibi İsmail Bəqayinin iddiasına görə, "deportasiyalar siyasi səbəblər və beynəlxalq hüquqa zidd anti-miqrant siyasətinə söykənir". Deportasiya olunanlar Küveyt və Qətər vasitəsilə Tehrana göndəriliblər.

İnsan haqları müdafiəçiləri Birləşmiş Ştatlara dəfələrlə müraciət edərək miqrantları insan haqlarının durumu zəif olan ölkələrə deportasiya etməməyə çağırıb. İran insan hüquqları ən pis qorunduğu ölkələr sırasındadır. Bu ölkə siyasi dissidentlərə, fəallara, dini azlıqlara, LGBTQ fərdlərə qarşı genişmiqyaslı təqiblər aparır.

ABŞ hakimiyyəti sentyabrda təxminən 400 iranlının deportasiya üçün müəyyən olunduğunu bildirib. Ağ Evin mətbuat katibi Ebiqeyl Cekson ilk deportasiyalardan sonra deyib ki, administrasiya prezident Trampın qeyri-qanuni miqrantların tarixdə ən böyük kütləvi deportasiyasına dair vədini gerçəkləşdirməyə sadıqdır, bundan ötrü bütün vasitələrdən istifadə olunacaq.

Dekabrın əvvəllərində ABŞ İrandan, Əfqanıstandan və Türkmənistan daxil, 19 ölkədən vətəndaşların miqrasiya ərizələrinə baxılmasını dayandırır.

Buna Ağ Ev yaxınlığında Milli Qvardiyanın iki üzvünə hücum səbəb olub. Hakimiyyət hücumu 2021-ci ildə Əfqanıstandan Birləşmiş Ştatlara daxil olmuş bir şəxsin həyata keçirdiyini bildirib. Hücumu məruz qalanaqdan biri xəstəxanada ölüb, digəri hələ də xəstəxanadadır.

Tehran və Bakı bu məsələdə qərarlıdır

İran və Azərbaycan ikitərəfli əlaqələrin gücləndirilməsi və çoxtərəfli platformalarda əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi üçün bütün imkanlardan istifadə etməkdə qərarlıdır.

Bu barədə İran Xarici İşlər Nazirliyinin sözçüsü İsmayıl Bəqai bildirib.

XİN rəsmisi İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçinin Azərbaycana səfərinə toxunaraq bildirib ki, A.Əraqçi Prezident İlham Əliyev, həmkarı Ceyhun Bayramov və digər rəsmi şəxslərlə çox faydalı və konstruktiv danışıqlar aparıb: "Nazir həmçinin Bakı Dövlət Universitetini ziyarət edib, professor və tələbələrle görüşüb, "Danışıqların Gücü" kitabının Azərbaycan dilində tərcüməsinin təqdimatında iştirak edib. İran və Azərbaycan ikitərəfli əlaqələrin gücləndirilməsi və çoxtərəfli platformalarda əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi üçün bütün imkanlardan istifadə etməkdə qərarlıdır".

gamətdən raketlər, dronlar yağdığını özləri yaxşı bilirlər. İran rəsmiləri açıq şəkildə bəyan ediblər ki, Azərbaycan ərəzindən PUA buraxıldığına dair hər hansı fakt yoxdur. Ona görə də bizi ittiham etmək yersizdir. Üstəlik, bunu niyə məhz indi edirlər? Halbuki ikitərəfli əlaqələr rəsmi səviyyədə normaldır. Görünür, mühafizəkar qanad

münasibətlərin yaxşılaşmasını istəmir. Azərbaycandan guya dron göndərdiyini iddia edən Həqiqətpur kimilər həqiqəti görmək istəyirsə, 12 günlük savaşda generallarını yatdığı yerdə necə vurdular, bax, bunu araşdırsınlar, öz hərbi-siyasi səhvlərini təftiş etsinlər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Dekabrın 9-da spiker Sahibə Qafarovanın sədrliyi ilə Milli Məclisin payız sessiyasının növbəti plenar iclası keçirilib. “Yeni MİSAVAT”ın parlament müxbirinin məlumatına görə, iclasda baş nazir Əli Əsədov və hökumət üzvləri iştirak edib.

Spiker Sahibə Qafarova iclasın gündəliyinə 16 məsələnin daxil edildiyini deyib. Əvvəlcə “Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il dövlət büdcəsi haqqında” qanun layihəsinin müzakirəsinə başlanılıb. İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov bildirib ki, 2026-cı ilin dövlət büdcəsinin gəlirləri 38,6 milyard, xərcləri 41,7 milyard, kəsiri 3,1 milyard manat, icmal büdcənin gəlirləri 44,9 milyard, xərcləri 48,8 milyard, kəsiri isə 3,9 milyard manat təşkil etməklə 3-cü oxunuşda da dəyişməz olaraq qalır. Komitə sədri nəzərə çatdırıb ki, sənədin müzakirəsi zamanı deputatlar tərəfindən səsləndirilən bezi təkliflər, həmçinin müzakirələr ərəfəsində bir neçə büdcə təşkilatının fəaliyyətini tənzimləyən normativ hüquqi aktlarda müvafiq dəyişikliklər əlavə maliyyə təminatı tələb edir. O qeyd edib ki, yaranmış əlavə maliyyə ehtiyacının qarşılınması üçün “2026-cı ilin dövlət büdcəsi haqqında” qanun layihəsində dəyişikliklərin edilməsi təklif olunur. Bu dəyişikliklər növbəti ilin dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin gəlir və xərcləri çərçivəsində nəzərdə tutulur və büdcənin ümumi parametrləri dəyişməz olaraq qalır. A.Əmiraslanov növbəti ilin büdcə layihəsinə edilən dəyişikliklər barədə məlumatında bildirib ki, müdafiə və milli təhlükəsizlik, hüquq-mühafizə xərcləri üzrə bezi maddələrin əlavə olaraq 47,8 milyon manat artırılması təklif olunur. Habelə, ərzaq və qida təhlükəsizliyi çərçivəsində heyvanlar arasında yoluxucu xəstəliklərə və epizotiya əleyhinə peyvəndləmə işləri üçün əlavə 3,0 milyon manat vəsaitin yönəldilməsi nəzərdə tutulur. Həmçinin bezi dövlət orqanlarının fəaliyyətinin təşkili və onların maddi-texniki təminatının daha da yaxşılaşdırılması ilə bağlı 1,2 milyon manat vəsaitə ehtiyac yaranıb. O, ümumilikdə 52,0 milyon manat təşkil edən bu xərclərin dövlət büdcəsinin müvafiq ehtiyatları hesabına təmin olunacağını söyləyib. Bununla yanaşı, bezi təşkilatların təklifləri əsasında onların xərclərinin optimallaşdırılması səbəbindən iqtisadi təsnifatı uyğun olaraq 13,2 milyon manat məbləğində maddələrarası yerdəyişmələrin aparılmasına ehtiyac yarandığını qeyd edib.

Spiker Sahibə Qafarova deyib ki, birinci və ikinci oxunuşlar zamanı 68 deputat 2026-cı ilin dövlət büdcəsi haqqında öz fikirlərini bildirib və bütün çıxışlar, o cümlədən deputatların yazılı şəkildə təqdim etdikləri 21 çıxış aidiyyəti üzrə Nazirlər Kabinetinə və Maliyyə Nazirliyinə göndərilib.

Deputat Gülşən Paşayeva bezi fikir və qeydlərini söylədikdən sonra “Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il dövlət büdcəsi haqqında” qanun layihəsi səsə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Sonra iclasda parlamentin Əmək və sosial siyasət komi-

Baş nazir Əli Əsədov Milli Məclisdə çıxış etdi - nikbin proqnozlar

Milli Məclis 2026-cı ilin dövlət büdcəsi və büdcə zərfinə daxil olan qanun layihələrini üçüncü oxunuşda təsdiqlədi

təsinin sədri Musa Quliyev gündəliyin növbəti iki məsələsini - “Dövlət sosial müdafiə fondunun 2026-cı il büdcəsi haqqında” və “İşsizlikdən sığorta fondunun 2026-cı il büdcəsi haqqında” qanun layihələrini üçüncü oxunuşda təqdim edib. O, 2026-cı il üçün Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun və İşsizlikdən Sığorta Fondunun büdcə layihələrinin birinci və ikinci oxunuşlarda müzakirələri zamanı ətraflı məlumat verildiyini və hər iki sənədin dəstəkləndiyini qeyd edib. Komitə sədri DSMF-nin 2026-cı il üçün gəlirlərinin cari ildekindən 9,3%, xərclərinin isə 10,5% çox nəzərdə tutulduğunu bildirib. O, DSMF-nin büdcəsi haqqında qanun layihəsinin qanunvericiliyin tələblərinə uyğun hazırlandığını, büdcə sisteminin vahidlik və müstəqillik prinsiplərinə müvafiq olduğunu və növbəti ildə şəhid ailələrinin, qazilərin, pensiya və müavinət alanların, təqaüddülərin, ümumilikdə ölkə vətəndaşlarının sosial rifahının daha da yaxşılaşdırılması üçün etibarlı təminat yaradacağını söyləyib.

İşsizlikdən Sığorta Fondunun növbəti il üçün büdcə layihəsinə dair fikirlərini açıqlayan Musa Quliyev nəzərə çatdırıb ki, sənəd 2026-cı ildə sığorta olunanların itirilmiş əməkhaqlarının kompensasiyası, özünüməşğulluq, peşə hazırlığı və peşəyönümlü tədbirlərin keçirilməsi, haqqı ödənilən ictimai işlərin təşkili və digər ak-

tiv məşğulluq tədbirlərinin maliyyələşməsi üçün optimal maliyyə əsasları yarada biləcək.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov hər iki qanun layihəsi ilə bağlı rəhbərlik etdiyi komitənin müsbət rəyini açıqladıqdan sonra, “Dövlət sosial müdafiə fondunun 2026-cı il büdcəsi haqqında” və “İşsizlikdən sığorta fondunun 2026-cı il büdcəsi haqqında” qanun layihələrini də üçüncü oxunuşda qəbul olunub.

Komitə sədri “Azərbaycan Respublikasında 2026-cı il üçün yaşayış minimumu haqqında” qanun layihəsini də üçüncü oxunuşda təqdim edib. A.Əmiraslanov bildirib ki, layihəyə əsasən, əhalinin əsas sosial demografik qrupları üzrə yaşayış minimumunun məbləği ölkə üzrə 300 manat, əmək qabiliyyətli əhali üçün 317 manat, pensiyaçılar üçün 245 manat, uşaqlar üçün 260 manat məbləğində müəyyən edilir. Bu, 2026-cı il üçün proqnozlaşdırılan 4,8% inflyasiya fonunda ölkə üzrə yaşayış minimumunun 5,3% artımı deməkdir.

Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev məsələyə dair bu komitənin müsbət rəy verdiyini bildirdikdən sonra qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Sonra parlamentin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev “Azərbay-

cən Respublikasında 2026-cı il üçün ehtiyac meyarının həddi haqqında” qanun layihəsi barədə məlumat verib. O, ümumilikdə dövlət sosial yardımının təyin edilməsi məqsədilə 2026-cı il üçün ehtiyac meyarının həddinin 300 manat məbləğində müəyyən edildiyini, bunun cari ildəki ehtiyac meyarından 5,3% çox olduğunu bildirib.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov məsələ barədə bu komitənin müsbət rəyini səsləndirdikdən sonra qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Büdcə zərfinə daxil olan bütün qanun layihələri üçüncü oxunuşda qəbul edildikdən sonra Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Əli Əsədov çıxış edərək bildirib ki, 2026-2029-cu illəri əhatə edən növbəti ortamüddətli dövr hazırkı inkişaf meyilləri baxımından ölkə qarşısında yeni strateji çağırışlar və hədəflər formalaşdırılır. Baş nazir bildirib ki, cari ilin 11 ayında Ümumi Daxili Məhsul 1.6% artıb, o cümlədən qeyri-neft-qaz sektorunda 3.2% artım, neft-qaz sektorunda isə 1.8% azalma qeydə alınıb. İqtisadi artımın dinamikasında nisbətən zəifləmənin əsası neft hasilatının obyektiv səbəblərə görə aşağı düşməsidir. “2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyasının və Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramının uğurlu icrası, eləcə də onların növbəti mərhələsi

ortamüddətli dövr üçün əsas çağırışlar hesab olunur. Bu gün artıq 2027-2030-cu illəri əhatə edəcək yeni “Strategiya və Böyük Qayıdışa dair II Dövlət Proqramı” hazırlanır”. Baş nazir çıxışında 2026-2029-cu illərdə dövlət xərclərinin əsas prioritet istiqamətlərini diqqətə çatdırıb. O qeyd edib ki, makroiqtisadi proqnozlara əsasən, 2026-cı ildə qeyri-neft sektoru üzrə ÜDM-in 5.0%-lik real artım tempi proqnozlaşdırılır. Neft-qaz hasilatı istisna olmaqla, ölkə iqtisadiyyatının bütün sahələri artımla proqnoz olunur.

Ə.Əsədov bildirib ki, ortamüddətli dövrdə iqtisadiyyatımızın aparıcı qüvvəsi qeyri-neft sektoru olacaq. 2022-ci ildə ÜDM-in həcmi 52 faizini qeyri-neft sektoru təşkil edirdisə (2025 - 72%), bu nisbət 2029-cu ildə 80 faizi üstələyəcək. Baş nazir deyib ki, bu gün əsas investisiya layihələrinin istiqaməti Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdur. Cənab Prezidentin birbaşa iştirakı və rəhbərliyi ilə işğaldan azad edilmiş torpaqlarda sürətli bərpa-quruculuq işləri görülür. Ümumilikdə, 2020-ci ildən bəri 2026-cı il də daxil olmaqla, işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpasına büdcədən 25 milyard manatdan çox vəsait ayrılıb. 2026-cı ildə bu vəsait 3,5 mlrd. manat təşkil edəcək. Qeyd olunub ki, növbəti ilin dövlət büdcəsində müdafiə və milli təhlükəsizlik xərcləri ümumi büdcə xərclərinin təqribən 21%-ni, yəni 8.7 mlrd.manat təşkil edir. Höku-

mət başçısı bildirib ki, bu gün Azərbaycanda hərbi sənaye sürətlə inkişaf edir və uzun illər ərzində bu sahəyə böyük vəsait ayrılıb və diqqət göstərilir. Artıq bir çox ölkələrə hərbi təyinatlı məhsul ixrac edirik. Əhalinin real gəlirlərinin artımı və sosial-rifahının yaxşılaşması üçün 2026-cı ilin dövlət büdcəsində cəmi sosialyönümlü xərclər 17,1 mlrd. manat nəzərdə tutulur. “Bundan başqa, növbəti ilin dövlət büdcəsində təhsilin və innovativ inkişafın dəstəklənməsi üçün təhsil və elm xərclərinə 5,2 milyard manatdan çox vəsait ayrılacaq. Əhalinin sağlamlığı, keyfiyyətli səhiyyə xidmətləri və dərman vasitələri üçün səhiyyə xərclərinə 2 milyard manatdan çox vəsait nəzərdə tutulur. İcbari tibbi sığorta çərçivəsində 2026-cı ildən ürək-damar, 2028-ci ildən mədə-bağırsaq və 2029-cu ildən etibarən tənəffüs sistemi xəstəliklərinin ambulator müalicəsi üçün dərman vasitələrinin sığorta ödənişləri həyata keçiril-

“Xalq Cəbhəsi KQB-nin oyunu idi”

Azərbaycan Milli Azadlıq Hərəkatının öncül isimlərindən sayılan, tanınmış siyasətçi Nemət Pənahlı MediaTurk.TV-nin efirindəki son çıxışında yenə də səs-küy yaradan açıqlamalar səsləndirib.

Nemət Pənahlı deyib ki, Xalq Cəbhəsini ilk yaradan adamlardan biridir: “İdarə Heyətində iştirak etmişəm. Xalq Cəbhəsinin ilk nizamnamə və proqramı mənim əlimdədir. Orada aydın şəkildə yazılıb ki, Xalq Cəbhəsi yenicən qurulmaya yardım məqsədilə yaradılmış ictimai təşkilatdır. Orada heç bir yerdə milli azadlıq ifadəsi qeyd olunmayıb. O zaman milli azadlıq hərəkatı Çənlibeldə başlayanda artıq zallar tutmadı və proses küçələrə, meydanlara keçdi. Həmin dövrdə milli azadlıq hərəkatını pozmaq üçün Pribaltikadan gəlindi ki, xalq cəbhəsi yaradılır. 1988-ci il meydan hərəkatı vaxtı bunu ifşa etdim. Çıxışım var. Mən orada qeyd etmişəm ki, Xalq Cəbhəsi KQB-nin oyunudur, bu oyuna getmək olmaz. O adamları da xalq meydandan demək olar ki, kütləvi şəkildə döydü, qovdu.

Xalq Cəbhəsini yaradan deyəndə çoxları Elçibəyi düşünür. Amma bilirsiniz əslində bu ideyanı ölkəyə gətirən kimlərdir? Zərdüşt Əlizadə, Leyla Yunus, Araz Əlizadə, Əlikram Hüseynov və s. Mən bunları ifşa etmişəm. Biz o zaman dəqiq bilirdik ki, Xalq Cəbhəsini yaratmaqda məqsəd milli azadlıq hərəkatını boğmaqdır. Bunun üçün də biz cəmiyyəti aydınlatdıq. Onlar da meydandan qovuldu. Bu hadisənin də sonu olaraq həbs olundum”.

Lalə Şövkətdən “istintaqın sonunu gözləyək” məsləhəti

Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri, vətənxəyanətdə təqsirləndirilən akademik Ramiz Mehdiyevlə bağlı keçmiş siyasilər və vəzifəli şəxslər müxtəlif fikirlər səsləndiriblər. Modern.az Azərbaycanın sabiq dövlət katibi ş Lale Şövkətin də məsələyə münasibətini öyrənməyə çalışıb.

Lalə Şövkət istintaqın yekunlaşmasının gözlənilməli olduğunu bildirib. “İstintaq yekunlaşmayınca, heç nə demək mümkün deyil”, - o deyib.

Lalə Şövkət Ramiz Mehdiyevdən əvvəl vəzifədə işləyib. O, 1993-cü il iyulun 7-də Azərbaycan Respublikasının dövlət katibi vəzifəsinə təyin edilib. 1994-cü ilin yanvarında isə istefa verib. Ramiz Mehdiyev isə 7 fevral 1995-ci ildən - 23 oktyabr 2019-cu ilədək Prezident Administrasiyasının rəhbəri olub.

Akademik Ramiz Mehdiyev Cinayət Məcəlləsinin 278.1 (dövlət hakimiyyətini ələ keçirməyə yönələn əməllər), 274 (dövlətə xəyanət) və 193-1.3.2-ci (cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakı leqallaşdırma) maddələri ilə ittiham olunur.

Bakı şəhəri Səbail Rayon Məhkəməsi Ramiz Ənvər oğlu Mehdiyev barədə cinayət işi üzrə bu il oktyabrın 14-də qərar qəbul edib. Qərara əsasən, məhkəmə xüsusilə ağır cinayət əməllərinə görə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmiş Ramiz Mehdiyev barədə verilmiş vəsatəti təmin edərək, 4 ay müddətinə ev dustaqlığı qətimkan tədbiri seçib.

Milli Məclisdə Azərbaycan dili ilə bağlı müzakirələrdə vitse-spiker Rafael Hüseynovla Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı arasında mübahisə yaranıb.

“Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi inkişaf strategiyası: Mövcud vəziyyət və perspektivlər” mövzusunda keçirilən konfransda Azərbaycan dilinin normaları ilə bağlı müzakirələrdə çıxış üçün dəvət olunan Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədri, Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlının sözünü konfransın moderatoru vitse-spiker Rafael Hüseynov kəsib.

Vitse-spiker vurğulayıb ki, Sabir Rüstəmxanlı ona ayrılan vaxtı artıq keçib. Sabir Rüstəmxanlı son bir cümlə ilə fikrini tamamlamaq istəsə də, vitse-spiker imkan yaratmayıb. “Bizi buraya dəvət etmisinizsə, fikir bildirməyə imkan verməlisiniz. Mənə 3 dəqiqə vaxt verirsiniz, lakin siz hər çıxışdan sonra 5 dəqiqə izahat verirsiniz. Bu cür hörmətsizlik olmaz”, - Sabir Rüstəmxanlı etiraz edib. Rafael Hüseynov Sabir Rüstəmxanlının fikirlərini bildirmək üçün “başqa gün” müraciət edə biləcəyini qeyd edib.

“AzPolitika” xatırladır ki, Rafael Hüseynov Sabir Rüstəmxanlının rəhbərlik etdiyi Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının üzvüdür və məhz VHP-dən deputat seçildiyinə görə vitse-spiker postunu tutur.

Sayıt iddia edir ki, baş verən insident Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının üzvləri arasında ciddi etirazla qarşılanıb. Rafael Hüseynovun partiya sədrinə qarşı hörmətsizliyinin müzakirə olunması və onun haqqında qərar çıxarılması tələb edilir.

Partiyadaxili mənbənin bildirdiyinə görə, VHP sədri insi-

dentin şışirdilməməsinin tərəfdarı olsa da, artıq partiyanın rəyon təşkilatları və rəhbərlikdə təmsil olunan şəxslər məsələyə Siyasi Şurada baxılaraq, R.Hüseynovun partiya sırala-

nov, Fəzail İbrahimli və Tənzilə Rüstəmxanlı təmsil edir. Partiyanın 15 dekabr 2006-cı il tarixindən etibarən MSK-dakı nümayəndəsi Almas Qəhrəmanlıdır.

Məclisin sədridir.

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası və ya qısaca VHP 1992-ci ilin sentyabrında istiqlalçı millət vəkili, xalq hərəkatının liderlərindən olan Sabir Rüstəmxanlının

Mili Məclis sədrinin müavini postunu itirə bilər

VHP üzvləri Rafael Hüseynovun Sabir Rüstəmxanlığa hörmətsizliyindən qəzəbləniblər

rından xaric edilməsi haqda rəsmi müraciət edib.

Əgər belə bir qərar çıxarılsa, bu, R.Hüseynovun həm də vitse-spikerlik postundan gedəcəyi anlamına gəlir.

Qeyd edək ki, parlamentdə azlıqda yer alan müxalifət partiyaları arasında ən çox deputat mandatını Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası qazanıb. VHP-ni parlamentdə Rafael Hüse-

Məlumat üçün deyək ki, hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) deputatı Əli Əhmədov Milli Məclis sədrinin I müavini.

Rafael Hüseynov, YAP-ın üzvü Ziyafət Əsgərov, bitərəf Musa Qasımlı da Milli Məclisin sədr müavinləridir. Qeyd edək ki, namizədiyi Yeni Azərbaycan Partiyası tərəfindən irəli sürülən Sahibə Qafarova Milli

başçılığı ilə qurulub, 1992-ci ilin noyabrında qeydiyyatdan alınıb. Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının əsas ideyası həmrəylikdir. Partiya “həmrəylik” ifadəsini azadlıq, bərabərlik məqsədlərinə çatmaq, bu dəyərləri gerçək məzmunla doldurmaq üçün insanların birgə fəaliyyəti, bütün bölgə və təbəqələrin milli məqsədlər uğrunda birləşməsi, zəiflərə himayə və qarşılıqlı yardım olaraq izah edir. Partiyanın əsas ideoloji xətti “həmrəylik”, “azadlıq” və “bərabərlik”dir. Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının 82 rayon və 1 Muxtar Respublika təşkilatı var. Partiyanın bu günə kimi 6 (8) qurultayı keçirilib. VHP-nin ali orqanı Qurultaydır. Qurultayda sədr, Ali Məclis və Mərkəzi Nəzarət-Təftiş Komissiyası seçilir. Ali Məclisin sessiyalar arası dövründə əsas qərar verici orqan - Siyasi Şura.

□ “Yeni Müsavat”

Bir düşmənçiliyin tarixi - Həsən Zeynalovun başına gələnələr

“Boz kardinal”a biət etməməsi onun müxtəlif dövlət vəzifələrinə irəli çəkilməsinə mane olub - faktlar

Uzun müddət Azərbaycanın vaxtilə Türkiyənin Qars, İstanbul şəhərlərində baş konsulu, bir neçə ölkədə səfiri olmuş Həsən Zeynalovla bağlı ilgincliklər məlumatlar yayılıb.

“Azpolitika.info”ya etibarlı mənbədən daxil olan məlumatlara görə, hələ 90-cı illərdən H.Zeynalovun “boz kardinal”a biət etməməsi PA rəhbərində qıçıq yaradıb. Onun müxtəlif dövlət vəzifələrinə irəli çəkilməsinə mane olub.

“Yeni Azərbaycan” qəzetinin baş redaktoru Alqış Həsənoğlu 2020-ci ildə “Yeni Müsavat” qəzetinə müsahibəsində Mehdiyevin H.Zeynalova qarşı necə aqressiv olduğunu belə təsvir etmişdi: “Səhv etmərsən, 1998-ci il idi. Tanımadığım bir nəfər qəzetə məqalə gətirmişdi. Söhbət zamanı məlum oldu ki, yazı Naxçıvanın Bakıdakı daimi nümayəndəliyinin rəhbəri Həsən Zeynalov haqqındadır. Həsən Zeynalovun 50 yaşı tamam olurdu. Həmin məqalə də onun doğum gününə münasibətlə yazılıb. Mən onda Həsən Zeynalovu şəxsən tanıyırdım. Yazını gətirən adam onu da əlavə etdi ki, deyim, bilirsiniz, Ramiz Mehdiyev-

vin Həsən Zeynalovdan xoşu gəlir. Mən dedim ki, Ramiz Mehdiyev özü bilər, bizim qəzetin xəttini onun şəxsi zövqü müəyyən etmir. Məqalə qəzetin növbəti sayında dərc edildi. İnsanda nə qədər kin-küdrət olarmış. O məqaləyə görə Mehdiyev yanında xüsusi iclas keçirdi. Təbii ki, “Yeni Azərbaycan” qəzetinin adını çəkmədən, məqaləni xatırlatmadan Həsən Zeynalovu asıb-kəsd:

“Həsən Zeynalov özünü reklam elətdirir, bütün tədbirlərdə ön sırada əyləşir” və sair...”

A.Həsənoğlu bu qəzəbin səbəbini belə izah edir ki, Ramiz Mehdiyev bir balaca müs-təqil fikri olan, xüsusilə də Heydər Əliyevin diqqət mərkəzində

olan şəxsləri sevmirdi.

Mənbə bildirir ki, R.Mehdiyevi daha da qəzəbləndirən hadisə onun İstanbulda olduğu zamana təsadüf edib. Belə ki, Türkiyə siyasi dairələri Azərbaycan hakimiyyətində FETÖ ilə gizli əlaqələri olan məmurların siyahısını Həsən Zeynalov vasitəsilə Azərbaycan hakimiyyətinə ötürüb. Konsul isə həmin siyahını o zaman Prezident Aparatının Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin rəhbəri olan Novruz Məmmədova təqdim edib. Mənbə bildirir ki, şöbə müdiri siyahının Prezidentə təqdim edilməsi üçün PA rəhbəri Ramiz Mehdiyevə verib. “Boz kardinal” isə özünə yaxın bəzi

şəxslərin, o cümlədən köməkçisi, keçmiş deputat Rəbiyyə Əslanovanın oğlu Elnur Əslanovun adını siyahıdan çıxarıb. Mənbə vurğulayır ki, əsl qalmaqal bir müddət sonra - həqiqət üzə çıxarkən baş verib. Həsən Zeynalov siyahıda olan bəzi şəxslər barədə tədbirlər görülməməsinin səbəbini araşdırmağa çalışıb. O, növbəti dəfə siyahını başqa bir şəxs vasitəsilə Prezidentə çatdırıb. Bu zaman Mehdiyevin kimləri ölkə başçısının qəzəbindən qorumağa çalışdığı agah olub. Qısa müddət sonra bir neçə şəxs, o cümlədən E.Əslanov PA-dakı vəzifəsi ilə vidalaşıb.

Qeyd olunur ki, Həsən Zeynalovun bu addımı Ramiz Mehdiyevi özündən çıxarıb və onun yaxın ətrafından, qohumlarından qisas almağa qərar verib.

Mənbə bildirir ki, Həsən Zeynalov da birbaşa Ramiz Mehdiyevin hədəfində olsa da, istəyinə nail ola bilməyib.

Prezident İlham Əliyev yuxarıda bəhs olunan hadisədən qısa müddət sonra onu Azərbaycanın Türkmənistandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri təyin edib.

□ “Yeni Müsavat”

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ötən həftəsonu Vyanada keçirilən ATƏT Nazirlər Şurasının 32-ci iclası çərçivəsində Yunan (Cənubi) Kiprinin xarici işlər naziri Konstantinos Kombosla görüşüb. Bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi məlumat yayıb. Bildirilir ki, tərəflər Kiprin 2026-cı ilin birinci yarısında Avropa İttifaqı Şurasına sədrliyi ilə bağlı planları, eləcə də cari regional məsələləri müzakirə ediblər. Nazirlər qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında da fikir mübadiləsi aparıblar.

Məlumdur ki, Azərbaycanın Yunan Kipri ilə diplomatik əlaqələri aşağı səviyyədədir. Bu, Azərbaycanın ilk növbədə qardaş Türkiyə və Şimali Kipr Türk Cümhuriyyəti ilə münasibətlərindən qaynaqlanır. Bəllidir ki, Şimali Kipr Türk Dövlətləri Təşkilatında yer alır. Hətta mümkündür ki, Azərbaycan tərəfi Ermənistanla sülh müqaviləsi bağlandıqdan sonra Şimali Kipri müstəqil dövlət kimi tanısin.

Maraqlıdır ki, Azərbaycanla həm siyasi, həm iqtisadi tərəfdaşlığı genişləndirən Mərkəzi Asianın türk respublikaları son aylar Yunan Kipri ilə diplomatik münasibətləri genişləndiriblər. Belə ki, Qazaxıstandan sonra Türkmənistan da Kiprdə səfirlik açıb. Dünya siyasətində ölkələrin istər ikili, istərsə də təşkilatlar daxilində bir-biri ilə əməkdaşlıq etməsi başadüşüldür. İqtisadi maraqlar bəzən rəqib ölkələri belə əməkdaşlığa sövq edir.

Qafqaz Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin (KAFKASAM) sədri, türkiyəli politoloq Hasan Oktay Kiprin, Türkiyə və Şimali Kiprlə problemlər yaşamasının digər türk dövlətlərinin Yunan Kipri ilə diplomatik əlaqə qurmasına maneə yaratmamalı olduğunu düşünür. Hətta bu dövlətlərin bölgədə mövcudluğunun Kipr üzərində təzyiq aləti ola biləcəyini, Şimal və Cənub arasındakı problemlərin həllinə kömək edə biləcəyini düşü-

nür. "Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin tanınması və hüquqi bazaya oturmaları üçün türk dövlətləri Cənubi Kiprlə daha yaxşı münasibətlər qurmalıdır. Bir qədər fərqli səslənsə də, uzunmüddətli dövrdə bu, daha strateji qərardır", - deyər o bildirib.

1993-cü ildən etibarən Azərbaycan Avropa İttifaqı ilə münasibətlərdə maraqlı olduğunu bəyan edib və o zaman bu qurumla müxtəlif sahələrdə əlaqələr qurmağa başlayıb. Təşkilat nümayəndələri Azərbaycanı Avropa İttifaqının etibarlı və strateji tərəfdaşı kimi qiymətləndirirlər. Hazırda Azərbaycan Aİ-yə üzv 8 dövlətin enerji təminatında mühüm paya malikdir. Azərbaycan qazının Avropaya nəqli isə Cənub Qaz Dəhlizi vasitəsilə 2020-ci ilin sonunda həyata keçirilməyə başlayıb. 2024-cü ildə Avropa İttifaqı Cənub Qaz Dəhlizi vasitəsilə təxminən 11,7 milyard kubmetr Azərbaycan qazı idxal edib ki, bu da 2021-ci ildəki 8 milyard kubmetrdən çoxdur, 2022-ci il sazişi isə 2027-ci ilə qədər həcmi ən azı 16 milyard kubmetrə qədər artırılmasını nəzərdə tutur. Qeyd olunduğu kimi, Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyində əsas aktorlardan biri kimi çıxış edir və beynəlxalq siyasi proseslərin hazırkı dövründə bu, daha da güclənir. Kiprin Aİ sədrliyi bu baxımdan həm Azərbaycana, həm də ada-

Bakı bu dəfə Yunan Kipri ilə eyni masada

Bu, yalnız Avropa İttifaqına aid olan məsələləri əhatə edir

nın cənub hissəsi ilə münasibətlərə yeni impuls verə bilər.

Yunan Kipri ilə münasibətləri sırf bu iki amillə əlaqələndirmək daha düzgün olarmı? Bu əlaqələr Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinə qarşı deyil.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan Avropa İttifaqının bir sıra mühüm layihələrində iştirak edir və etibarlı bir tərəfdaş kimi nüfuz qazanıb: "Avropa

İttifaqının enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Azərbaycan önəmli aktordur və Azərbaycanın ixrac etdiyi karbohidrogen ehtiyatlarının əhəmiyyətli hissəsi Avropa coğrafiyasına nəql olunur. Eyni zamanda Avropa İttifaqına üzv olan dövlətlərin Azərbaycanla strateji tərəfdaşlıq münasibətləri var. Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlığının həm də yeni sənədi üzərində iş gedir, hətta paraflanan sənəd də mövcuddur. Avropa İttifaqı tərəfindən Azərbaycanın ərazi bütövlü-

yü və suverenliyi dəstəklənir, tanınır. Bu da Azərbaycanın maraqlarına uyğundur. Eyni zamanda Vyanada ATƏT Nazirlər Şurasının 32-ci iclasında Azərbaycanın Xarici İşlər Naziri Ceyhun Bayramovun növbəti ildən Avropa İttifaqına növbəti ildən sədrlik edəcək Kipr Respublikasının xarici işlər naziri ilə görüşdə Avropa İttifaqı-Azərbaycan münasibətlərinin müzakirə edilməsi tamamilə təbii və normaldır. Bu, yalnız Avropa İttifaqına aid olan məsələləri əhatə edir".

Ekspertin sözlərinə görə, Azərbaycan məlumdur ki, çoxvektorlu, balanslaşdırılmış və milli maraqlara söykənən siyasət həyata keçirməkdədir: "Kiprin cənub hissəsinin baş diplomati ilə keçirilmiş görüşün heç bir vəchlə Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinə qarşı olmadığı da gün kimi aydındır. Çünki Azərbaycan Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin də milli mücadiləsinə dəstək verir və Şuşada keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının zirvə toplantısında, eləcə də Qəbələdə keçirilən görüşdə və digər bu kimi yüksək səviyyəli zirvə görüşlərində Cənubi Kipr Türk Cümhuriyyətinin lideri iştirak edirdi. Bu, bizim münasibətimizin göstəricisidir. Lakin geosiyasi realitlər və eyni zamanda enerji ehtiyatlarının nəqli, siyasi məsələlər, Ermənistanla hələ də imzalanmamış sülh müqaviləsi və digər bir sıra proseslər var ki, Azərbaycan müxtəlif maneələri etməli, müxtəlif görüşlər keçirməli, təmasları həm də nizamlamalıdır. Diplomatiyanın ustalıqı da məhz bu cür görüşlərlə özünü göstərməkdədir".

□ **Əlibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

ABŞ-də "Tramp marşrutu" müzakirələri

Həm Ermənistan, həm Azərbaycan bu istiqamətdə danışıqları sürətləndirib

Azərbaycan və Amerika Birləşmiş Ştatları (ABŞ) arasında TRIPP layihəsinin sürətləndirilməsi müzakirə edilib.

Bunu rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev X sosial şəbəkəsində hesabında bildirib.

"ABŞ Nəqliyyat Departamenti katibinin köməkçisi Daniel Edvardsla görüş keçirdik. Azərbaycanın regional nəqliyyat və logistika mərkəzi kimi strateji əhəmiyyəti, multimodal dəhlizlər və infrastruktur layihələri barədə ətraflı məlumat verdik. Eyni zamanda aviasiya və dəniz nəqliyyatı daxil olmaqla, nəqliyyatın digər sahələrində və beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə etdik", - deyər nazir qeyd edib.

R.Nəbiyev həmçinin Zəngəzur dəhlizinin açılması, Naxçıvan dəmir yolunun bərpası və modernləşdirilməsində ABŞ ilə əməkdaşlıq barədə fikir mübadiləsi aparıldığını əlavə edib.

"Memorandumların və "Beynəlxalq Rifah və Sülh üçün Tramp Marşrutu" layihəsinin icrasına rəhbərlik edəcək

işçi qruplar artıq formalaşıb və ilin sonunadək ilk iclaslarını keçirəcəklər".

Bunu isə ABŞ-nin Ermənistanı səfiri Kristina Kuinn bildirib. Səfir çıxışında deyib: "Ermənistan hökuməti ilə "Tramp Marşrutu" proqramının və anlaşma memorandumunun hazırlanması və həyata keçirilməsi üçün strukturların yaradılması üzərində işləyirik. Memorandumların və Tramp marşrutu layihəsinin həyata

keçirilməsinə rəhbərlik etmək üçün iki hökumətlərarası işçi qrupu yaradılır. "Tramp Marşrutu"nun planlaşdırılması və tikintisinə rəhbərlik etmək üçün erməni-amerikan strukturu formalaşdırılır".

Qeyd edək ki, dekabrın 5-də Ermənistanın iqtisadiyyat naziri Gevorg Papoyan Ermənistanı Amerika Ticarət Palatasının Direktorlar Şurasının üzvləri və biznes icimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşüb. Gevorg Papoyan Vaşinqtonda əldə edilən avqust razılaşmasının əhəmiyyətini vurğulayaraq qeyd edib ki, bu, təkə Ermənistan və Azərbaycan arasında sülhün bərqərar olması və kommunikasiyaların açılması ilə bağlı deyil, həm də bütün region üçün yeni imkanlar yaradır.

"Dünyanın aparıcı iqtisadiyyatı, bir nömrəli ölkəsi olan Amerika Birləşmiş Ştatları ilə sülh prosesinə doğru

irəlilədiyimizi məmnuniyyətlə qeyd edirik. Biz birlikdə böyük layihələri, xüsusilə də Ermənistan və ABŞ arasında iqtisadi münasibətlərdə tamamilə yeni üfüqlərin və imkanların açılması haqqında danışmaq imkanı verən TRIPP təşəbbüsünü həyata keçiririk", - Papoyan belə deyib.

Nazir həmçinin "Sülh kəşiməsi" təşəbbüsünə də toxunub. Görüşdə ABŞ-nin Ermənistanı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Kristina Kuinn çıxış edərək ikitərəfli iqtisadi əməkdaşlığın və institusional inkişafın təşviqi üçün strateji istiqamətləri və prioritetləri təqdim etdi.

Yeri gəlmişkən, BBC-nin rus xidməti Zəngəzur dəhlizində reportaj hazırlayıb. Yazıda deyilir: "İsveçrədəki kimi burada hamı dəmir yolu və qatar istəyir. Kim istəmir? Bəlkə də həyatımda ilk qatar Amerika qatırı olacaq, bilmirəm". Erməni jurnalist Marut Vanyan Ermənistanın ən cənub hissəsində, Sünik (Zəngəzur) bölgəsindəki tərkdilmiş Meğri stansiyasındakı relslərin və paslı vaqonların qalıqlarına işarə edir.

Bura İranla sərhəddir və "Beynəlxalq Sülh və Rifah üçün Tramp Yolu" (TRIPP) tezliklə oradan keçəcək. Bu xüsusi tranzit zonası Ermənistanın suverenliyinə tam hörmət etməklə yanaşı, Azərbaycanla öz anklavı olan Naxçıvan bölgəsinə çıxış imkanı verəcək.

Ən azından, Donald Trampın Azərbaycan və Ermənistan liderləri ilə imzaladığı müqavilənin xülasəsi belədir. Yolun idarə olunması 99 ilə qədər Amerika şirkətinə veriləcək. Dəmir yolundan əlavə, müqavilə qaz kəməri, neft kəməri və fiber-optik kabelin çəkilməsini də nəzərdə tutur. İndi həm Əliyev, həm də Paşinyan iki ölkə arasında sülhün bərqərar olduğunu və daha müharibə olmayacağını bildirirlər.

Lakin hələlik Rusiya sərhədciləri Ermənistanın İranla sərhədində qalırlar. İranın varlığı Rusiyanın təsirindən daha aydın hiss olunur. Sünik İran üçün əsas ticarət mərkəzidir. İran nömrə nişanlı yük maşınları yollarla hərəkət edir, yəni naxçıvdoldurma məntəqələrində və mağazalarda fars dilində danışılır və iranlı işçilər yerli yolları təmir edirlər.

Və heç kim "Tramp marşrutu"nun milyardlarla dollarlıq tikintisi zamanı Amerika, İran və Rusiyanın maraqlarının burada necə bir arada olacağını izah edə bilməz".

□ **"Yeni Müsavat"**

Aşqarsızlıq şəraitində

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

8 dekabrda dünya elmini sarsıdan hadisə baş verdi: Elm və Təhsil Nazirliyimizin tabeliyindəki 3 elm-istehsalat birliyi baş nazir Əli müəllimin qərarıyla ləğv edildi. Bunların adını son dəfə tarix üçün qeyd edək, min il keçəndə araşdırıcılar necə fəlakətlə üzləşdiklərini başa düşsünlər: “Nafta”, “Aşqar” və “Kompozit”.

“Nafta” indiyə qədər nə iş görürmüş, doğrusu, bu haqda heç zad öyrənmək mümkün deyildir. Elə ən maraqlı detallardan biri də budur ki, beynəlxalq axtarış motorunda - Google-da həmin bu 3 zırpı elm-istehsalat birliyimizin ismi-şərifini yazanda yalnız... ləğv olunmaları haqqında xəbərlər ortaya çıxır. Bəs bu idarələr nəçə ildir nə iş görürmüş? Yəqin dövlət sirri olduğu üçün internetdə yazmayıblar.

Məsələn, zənn edək ki, “Nafta” Naftalanda palçıq vannasına hansı böyrü üstə uzanmağı araşdırmışdır. “Kompozit” qarışıq maddələrdən kompozisiya düzəldirmiş. Ya da yemişan kompotunu kəşf ediblər. Zarafat eləmirəm. İndi villa dustağı olan Ramiz müəllim Milli Elmlər Akademiyamızın müdiri işləyəndə eks-nəqliyyat naziri Ziya müəllimin qərdeşi, eks-deputat və qaraj müdiri Elton müəllimlə birgə akademiyanın bazasında... çipsi istehsalını təşkil etmişdilər. O vaxt AMEA-da “Qatıqlı çipsinin xırtdatma effektlərinin gücləndirilməsində Abel müəllimin nanotexnologiyalarının rolu”, “Kartof diliminin qalınlığı və dilim-dilim olasan dilim folklorumuzun yaddaşında”, “Kıtabi-Dədə Qorqud dastanında gizli abır-cubur izləri və bunun Kamal Abdullanın ədəbi irsinə təsiri” kimi elmi təmalarda araşdırmalar aparılırdı.

“Aşqar” EİB-in ləğvi isə Misir müəllimin qaranlıq epoxasında məktəbə gedib ana dilimizi öyrənmiş istənilən şagirdə “aşkarlığı eyib olduğu üçün baş nazir ləğv edib” kimi təəssürat oyada bilər. Ancaq təəssüf ki, belə deyil. (Aşkarlığın ləğvi istiqamətində Ağır Cinayətlər Məhkəməsi daha aktivdir, buna görə zəhmətkeşlərimiz adından minnətdarlığımızı bildiririk. Aşkarlıq ziyanlı şeydir. Elementar bir misal çəkim: plyaja gedəndə hamı lüt olur, ancaq qəti maraqlı gəlmir. Paltarlı olanda, başqa məsələ! Əlbəttə, indi mövzumuz bu deyil, sayın oxucular arzu eləsələr bu temaya yenidən qayıda bilərik. Deyəsən hələ vaxtımız var). Burada söhbət aşqarlardan gedir. Qısaca, neftdən alınan və neftə qatılan cürbəcür maddələr.

Maraqlıdır ki, bizdə aşqarlar sahəsi üzrə təkçə EİB yox, elmi-tədqiqat institutu da vardır. Ancaq neftimizi Bakı-Ceyhan kəməri ilə nəql edəndə ona haradasa, kimsə (Adnan müəllimin boynunda qalıb, səhv etmərsə) elə aşqar vurmuşdu ki, biabırçılıq oldu, neftimiz dünya bazasında az qala nüfuzdan düşmüşdü. Bəlkə “Aşqar” EİB-i də bir işə yaramadığı üçün ləğv eləyirlər? Allah bilir. Görək şeyxə yazaq, görək oradan nə məlumat var.

Sözgəlişi, bugünlərdə şeyximizin qərdeşi, deputat Cavanşir müəllim, necə deyirlər, “xoruzların banına qəder 3 dəfə” Allahşükür müəllimi baqaja qoydu. Deyib ki, mən özüm üzünü görməmişəm, ancaq qardaşımın Ramiz Mehdiyevlə əlaqələri olubdur. Şeyximizə başqa düşmən lazım deyil.

Bütün dünyada aşqarlar elmi üzrə alimlər həmçinin neftdən cürbəcür mühərrik yağları alınması üzərində çalışırlar. Bizdə bu sahə də, yumşaq yazsam, yaxşı vəziyyətdə görünür. İnanmırsınızsa, yol qıraqlarındakı istənilən motor yağı satan sexlərə, dükanlara baxın. Oralarda milli, Azərbaycan istehsalı olan mühərrik yağına rast gəlsəniz mənə də gətirin, başıma sürəcəm, bəlkə fikirlərim daha yaxşı fırlandı. Beş-on il qabaq Sumqayıt tərəfdə bir mühərrik yağı zavodu açıblar, ancaq onun bazar payı heç beş faiz deyil. Sürücülər mühərrikə xarici yağları tökür. Neft bizdən çıxır, yağını xaricdən alırıq. Xammal satıb, hazır məhsul alırıq, ziyana düşürük.

Ermənistanla Avropa İttifaqı arasında tərəfdaşlıq yeni mərhələyə, strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qədəm qoyub. Tərəfdaşlıq Şurasının iclasından sonra Ermənistan və Avropa İttifaqı arasında Strateji Tərəfdaşlıq Gündəliyi imzalanıb.

Sənədi Ermənistan Respublikasının xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan və Avropa İttifaqının xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali komissarı Kaja Kallas imzalayıblar. Mətn nəhəng 64 səhifədən ibarətdir. Brüssel artıq Ermənistanın Aİ-yə mümkün üzlüyünü müzakirə etmir - nəhayət, Avropa rəsmilərinin ağına gəlir ki, Ermənistan Aİ-yə qoşulmazdan əvvəl Avrasiya İqtisadi İttifaqından (Aİİ) çıxmalıdır.

Ermənistan Rusiyanın informasiya kampaniyasına qarşı 15 milyon avro ayrılacaq. Kaja Kallas Ermənistanı Avropa Birliyinin Rusiyaya qarşı sanksiyalarına qoşulmağa çağırıb. Ermənistan Dövlət Statistika Komitəsinin və beynəlxalq qurumların açıqladığı məlumatlara görə, son 5 ildə Ermənistanın xarici ticarət dövriyyəsi 4,2 dəfə artaraq 7,1 milyard ABŞ dollarından 30,2 milyard ABŞ dollarına qədər böyüyüb. Aİ Rusiyanın təsirini zəiflətmək üçün Ermənistanın enerji sisteminin Türkiyə ilə birləşdirilməsinə tərəfdardır.

Erməni təhlilçilər də ən çox bu tezisdən narahat olublar. İddia olunur ki, Qərb Rusiyanın bölgədəki təsirini azaltmaqla, onun “boş qalan müqəddəs yerini” Türkiyəyə vermək niyyətindədir. Türkiyə Cənubi Qafqazda əsas oyunçulardan biri olmaqda davam edir. Bu səbəbdən Ermənistanın Türkiyənin təsir dairəsinə verilməsi tamamilə mümkündür. Son günlər Ermənistan mətbuatında Zəngəzur nəzarətinin Türkiyə ilə yanaşı ABŞ-yə verilməsi barədə də iddialar var. Bugünlərdə isə Ermənistanın iqtisadiyyat naziri Gevorg Papoyan və Türkiyənin kənd və meşə təsərrüfatı naziri İbrahim Yumaklı İstanbulda keçirilən görüşdə əməkdaşlıq perspektivlərini, o cümlədən “Tramp Marşrutu” (TRIPP) layihəsi çərçivəsində yeni iqtisadi, logistika və ticarət imkanlarını müzakirə ediblər.

Görüşdə Qars və Gümrü arasında dəmir yolu əlaqəsinin bərpası imkanları, eləcə də “Tramp Marşrutu” layihəsi vasitəsilə hər iki ölkə üçün yeni iqtisadi, logistika və ticarət imkanları müzakirə olunub. Rəsmi Ankaranın regionda artan rolu, eyni zamanda, Rusiya və İranın dominant mövqelərinə balans yaratmaq baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır, regiondakı çoxaktiv güc dinamikasını Azərbaycan və Türkiyənin əlverişli mövqeyinə yönləndirir.

Qarabağ məsələsi birdəfəlik həll edildikdən sonra Türkiyənin Ermənistanla sər-

Qərb Ermənistanı Türkiyəyə tapşırır - Kremlin reaksiyası

Erməni təhlilçilər iddia edirlər ki, Qərb Rusiyanın bölgədəki təsirini azaltmaq üçün Ankaraya stavka edir

hədi açması da artıq Bakı üçün xüsusi həssas məsələ deyil. Baxmayaraq ki, rəsmi Ankara sərhədlərlə bağlı əsas şərt kimi sülh müqaviləsinin imzalanmasını önə sürür.

Qərbin Rusiyanın mövqelərini zəiflətmək üçün Türkiyə üzərindən qurduğu siyasət perspektiv olaraq nə vəd edir? Bu prosesə Rusiyanın cavabı nə ola bilər?

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva “Yeni Müsavat”-a deyir ki, Qərb olmadan da, yaxın on il ərzində Türkiyə və Ermənistan yaxınlaşması gerçəkləşəcək:

“İrəvan Moskvadan uzaqlaşdıqca, öz taleyinin hakimi olmağa çalışır. İşğalçı ölkədə referendum keçiriləndən, Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı ərazi iddiaları aradan qaldırıldıqdan sonra vəziyyət bir qədər də yaxşılaşacaq. Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə Ankara və İrəvan arasındakı iqtisadi-sosial yaxınlığın şkalası daha da yüksələcək. Digər tərəfdən, Ermənistan hər vaxtla Qərblə inteqrasiya yolunu tutmağa qərar verib. Fikrimcə, iki qonşu ölkə üçüncü tərəf olmadan münasibətlərini daha da inkişaf etdirərsə, o zaman bölgənin ümumi maraqlarına töhfə vermiş olacaq. Qərb indi Ermənistanı Rusiyadan daha da uzaqlaşdırmağa cəhd göstərir. Bu isə Kremlin maraqlarına uyğun deyil. Amma məsələnin o biri başında Türkiyənin olması indiki məqamda Rusiyanın da əl-qolunu bağlayır”.

Ədalət Partiyasının sədri Mütəllib Rəhimlinin fikrincə, Qərb yaranan

boşluğu Türkiyə ilə doldurmağa cəhd edir, lakin ermənilər hələ də buna qısqançlıqla yanaşırlar: “Qərbin Cənubi Qafqazda Rusiyanın mövqelərini zəiflətmək üçün Türkiyə vasitəsilə qurduğu siyasət son illərdə regionun geosiyasi dinamikasında əhəmiyyətli dəyişikliklər yaradıb. Bu siyasət Ukrayna müharibəsi fonunda Rusiyanın zəifləməsindən istifadəyə yönəlib. Məqsəd Ermənistanı Moskvanın təsir dairəsindən çıxarmaq və regionun Qərblə inteqrasiyasına nail olmaqdır. Ermənistan və Avropa İttifaqı arasında imzalanan Strateji Tərəfdaşlıq Gündəliyi bu prosesin əsas nöqtəsidir. Sənəd siyasi iqtisadi və təhlükəsizlik sahələrində əməkdaşlığı nəzərdə tutur. Həmçinin Ermənistanın enerji sisteminin Türkiyə ilə birləşdirilməsini dəstəkləyir. Bu, faktiki olaraq Ermənistanı Rusiyanın təsirindən qoparmaq cəhdidir.

Ukrayna müharibəsi ilə əlaqədar Rusiyanın Cənubi Qafqaza təsirinin azalması müşahidə edilir. Qərb Rusiyanın boş qoyduğu yeri Türkiyə ilə doldurmaqla, regionda balans yaratmağa çalışır. Bu, Türkiyənin NATO üzvlüyü və strateji muxtariyyəti sayəsində mümkün olur. Nəticədə Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh prosesi sürətlənə bilər. Lakin Ermənistan tərəfindən narahatlıqlar var. Bəzi erməni təhlilçilər Türkiyənin Rusiyanın yerini tutmasını milli təhlükəsizliklərinə təhdid kimi görürlər. Xüsusilə Zəngəzur dəhlizinə nəzarət mexanizmində Türkiyənin iştirakı ermənilər qısqançlıqla yanaşırlar. Əslində isə Zəngəzur dəhlizi regiona iqtisadi artım, infrastruktur inkişafı və sabillik vəd edir.

Rusiyanın bu prosesə cavabı çoxşaxəli ola bilər. Moskva artıq Ermənistanı qeyri-dost addımlar atması barədə xəbərdarlıq edib. Ermənistanın sanksiyalara qoşulma çağırışlarına sərt reaksiya verib. Mümkün cavablar arasında iqtisadi təzyiqlər, hibrid təhdidlər və regionda alternativ it-tifaqlar yer ala bilər. Lakin Rusiyanın təsiri zəifləyib. Ermənistanın Avrasiya İqtisadi İttifaqından çıxması və Qərblə yaxınlaşması Moskvanın regionda monopoliyasını sona çatdırır. Rusiya Ermənistanla hərbi-texniki əməkdaşlığı saxlayaraq region uğrunda Türkiyə və Qərblə rəqabəti gücləndirə bilər. Bu, Cənubi Qafqazı daha çoxaktiv güc mərkəzinə çevirə bilər. Bununla belə, regionda qeyri-sabillik riskini də artıracaq.

Qərbin Türkiyə üzərindən siyasəti regionu Rusiyadan uzaqlaşdırmaqla yeni imkanlar yaradır. Lakin bu, yerli oyunçular olan Ermənistan və Azərbaycanın maraqlarını nəzərə almadan uğursuz ola bilər. Bu proses Qarabağ münaqişəsinin həllindən sonra regionun yenidən qurulması kimi qiymətləndirilə bilər. Ancaq Rusiyanın cavabının regionda yeni gərginliklər yaradacağını da istisna etmək olmaz. Çünki Rusiya regionda zəifləsə də tamamilə buranı tərk etməyib. Ona görə də ehtiyatı da əldən vermək olmaz”.

□ Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

Prezident İlham Əliyevin uzunmüddətli strateji vizyonu, pragmatik siyasəti və global trendlərə adekvat yanaşması baxımından onun Slovakiyaya ilk rəsmi səfəri xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Bunu **Milli Məclisin deputatı Səbinə Salmanova** deyib. O qeyd edib ki, bu səfər iki ölkə arasında münasibətlərin yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu göstərir. Deputatın sözlərinə görə, ölkə başçısı İlham Əliyevin Slovakiyada keçirdiyi görüşlər, rəsmi bəyanatlar göstərdi ki, tərəflər qarşdakı illərdə strateji əməkdaşlığı genişləndirməkdə qərarlıdır: "Azərbaycanla Slovakiya arasında münasibətlər son illərdə dinamik şəkildə inkişaf edir və müxtəlif sahələri əhatə edən əməkdaşlıq gündəliyi formalaşır. İki ölkə arasında diplomatik münasibətlər qurulduğu gündən bəri siyasət, müdafiə, iqtisadiyyat, enerji, humanitar və mədəni sahələrdə əməkdaşlıq genişlənməkdədir". ("Report")

S.Salmanova bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin Slovakiyaya rəsmi səfəri bir daha onu göstərdi ki, Azərbaycan müasir geosiyasi reallıqlar şəraitində etibarlı tərəfdaş, sözü-nə və öhdəliklərinə sadıq dövlət kimi qəbul edilir.

"Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Bratislavaya rəsmi səfəri təkcə ikitərəfli münasibətlər tarixində deyil, həm də Avropa İttifaqının enerji təhlükəsizliyi, Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizləri və Cənubi Qafqazın yeni siyasi arxitekturası kontekstində mühüm strateji addım kimi qiymətləndirilir. Prezident Peter Pelleqrininin bəyanatı da göstərdi ki, Slovakiya bu səfəri tarixi ilk kimi dəyər-

ləndirməklə yanaşı, Azərbaycanla münasibətləri ən yüksək müstəviyə daşımaqda qərarlıdır".

Bu fikirləri isə **deputat Azər Kərimli** deyib. Millət vəkili-nin sözlərinə görə, prezident Pelleqrininin bəyanatında diqqət çəkən ən mühüm məqamlardan biri İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra regional nizamın dəyişməsi ilə bağlı Slovakiyanın rəsmi mövqeyidir: "Slovakiya prezidenti Azərbaycan-Ermənistan sülh müqaviləsinin paraflanmasını alqışlayaraq bu prosesi "uzun illərdən sonra regionun sabitliyinə yol açan addım" kimi qiymətləndirdi, Azərbaycan cəmiyyətinin diqqətinin inkişaf və postmüharibə mərhələsinə yönəldiyini vurğuladı.

Bu, Avropa məkanında Azərbaycanın yaratdığı postmüharibə reallıqlarına münasibətdə artan anlayış və dəstəyin mühüm siyasi indikatorudur. Slovakiyanın bu açıq və prinsipial mövqeyi həm də onu göstərir ki, Avropanın bəzi dairələrinin "köhnə narrativlər"ə əsaslanan yanaşmalarının əksi olaraq, Cənubi Qafqazdakı yeni geosiyasi reallıq getdikcə daha çox ölkə tərəfindən tanınır və rəsmiləşir.

Prezident İlham Əliyevin bəyanatında səsləndirdiyi rəqəmlər və mesajlar Slovakiyanın enerji xəritəsində Azərbaycanın rolunun sürətlə artdığını təsdiqləyir. Belə ki, Azərbaycan qazını alan ölkələrin sayı

Prezidentin Slovakiya səfəri münasibətlərin yeni mərhələsidir

Ekspert: "Azərbaycanın Cənubi Qafqazda yaratdığı yeni geosiyasi reallıqlar getdikcə daha çox ölkə tərəfindən tanınır və rəsmiləşir"

14-ə çatıb, qaz ixracının yarısı Avropaya yönəlir, Slovakiya ilk dəfə keçən il Azərbaycan qazını idxal edib və Azərbaycanın enerji və tranzit potensialı bu ölkənin ehtiyaclarını istənilən həcmdə təmin etməyə imkan verir".

Deputat bildirib ki, bu, iki ölkə arasında enerji sahəsində əməkdaşlığın sırf ticarət-

dən çıxaraq strateji təhlükəsizlik elementinə çevrildiyini göstərir: "Bu həm də Avropa İttifaqının "REPowerEU" siyasəti çərçivəsində Azərbaycanla tərəfdaşlığın genişləndirilməsi xəttinə tam uyğun gəlir. Qeyd etmək lazımdır ki, Slovakiya müdafiə sənayesi sahəsində ən qabaqcıl Avropa ölkələrindən biridir. Özüyərən ar-

tiləriya sistemləri, sursat istehsalı və digər müdafiə texnologiyaları sahəsində təcrübəsi Azərbaycanın maraqları ilə üst-üstə düşür. Prezident Pelleqrini ilk dəfə açıq şəkildə bəyan etdi ki, tərəflər təkcə silah satışı deyil, birgə istehsal, texnologiya transferi, Azərbaycanın sərmayəsi və Slovakiya texnologiyalarının sinerjiyası

əsasında yeni hərbi məhsulların üçüncü ölkələrə ixracı imkanlarını müzakirə edirlər. Bu artıq münasibətlərin yeni mərhələsidir və Azərbaycan müdafiə sənayesinin texnoloji modernləşməsi Avropa modelinə inteqrasiya edilir.

Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, bu əməkdaşlığın məqsədi müharibə deyil, sənaye və texnoloji potensialın genişləndirilməsidir. Bu vurğu Azərbaycanın postmüharibə dövrünün dinc inkişaf doktrinasına uyğundur.

Azərbaycanın Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizində oynadığı rol Avropa üçün strateji əhəmiyyət daşıyır. Prezident İlham Əliyevin sözlərinə görə, Orta dəhlizin ən təhlükəsiz və etibarlı hissəsi Azərbaycan üzərindən keçir, ölkə öz infrastrukturunu genişləndirmək üçün növbəti illərdə milyardlarla sərmayə qoyur, Slovakiya da bu logistika xəttində mühüm tranzit mərkəzlərindən biri ola bilər".

□ "Yeni Müsavat"

Moskvanın Qafqazda yeni konfliktlər yaratmaq niyyəti Gürcüstanı alətə çevirmək planı

Bakı ilə Tiflis arasında azərbaycanlı TIR sürücülərinin gömrük-keçid məntəqəsindən keçməklə bağlı problem həll olunmamış, Azərbaycan neftinin və neft məhsullarının Ermənistana ixracı əngəllərlə üzləşdi. İddia olunurdu ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında birbaşa dəmir yolu əlaqəsinin olmadığı bir şəraitdə Tiflis 111 kilometrlik tranzit hissə üçün tarifləri müəyyənləşdirib. Məlum olub ki, Gürcüstan hər ton üçün 92 dollar tarif təklif edir ki, bu da hər kilometr üçün 0,82 dollar deməkdir və ya analoji tariflərdən 40 dəfə bahadır.

Daha sonra bəlli olub ki, Gürcüstan Azərbaycan yanaçağının Ermənistana hətta pulsuz tranzitinə razılıq verib.

"Qafqaz xəbərləri" kanalının müəllifi Gela Vasadze Minval.az-a deyib ki, son günlər Tiflis-Bakı münasibətlərində gərginlikdə üçüncü tərəfin müdaxiləsi istisna deyil.

"Mən belə bir ssenarini etiraf edərim. Bu, pis ssenaridir, lakin heç kim deyə bilməz ki, bu baş verə bilməz. Əgər belədirsə, o zaman bizi çətin günlər gözləyir. Bu, o deməkdir ki, Moskva Gürcüstandan Azərbaycana qarşı alət kimi istifadə etmək qərarına gəlib", - politoloq bildirib.

Cənubi Qafqazda Rusiya və İrandan yan keçən nəqliyyat layihələri mahiyyət etibarilə sərfəli deyil və region ölkələri arasında əməkdaşlığa xələl gətirmək məqsədi daşıyır.

"Teleqraf" xəbər verir ki, bunu Rusiyanın Ermənistandakı səfirinin müşaviri Dmitri Litskay deyib. Rusiyalı diplomat bildirib ki, bölgədə nəqliyyat dəhlizlərinin ("Tramp yolu" və ya Zəngəzur dəhlizini nəzərdə tutur - red.) yaradılması mövzusu çox fəal müzakirə olunur və burada əsas amil logistik xərc və marşrutların rentabelliyyəsidir: "Qərb tər-

rəfdaşlarının təşviq etdiyi marşrutlar Rusiya və İrandan yan keçir, bu layihələr iqtisadiyyatdan çox geosiyasətə əsaslanır. Digər tərəfdən, Qaxaxistandan (Azərbaycan vasitəsilə) Ermənistana son yükdaşıma təcrübəsi göstərir ki, region ölkələri siyasi iradə olduğu halda öz marşrutlarını qura bilərlər".

Litskay 3+3 platforması barədə qeyd edib ki, bu format əgər onlar regiona konstruktiv ideyalarla gəlirlərsə, xarici qüvvələrlə əməkdaşlığı istisna etməz: "Moskva-da keçirilmiş ilk görüş formatının aktual olduğunu göstərdi".

Beləliklə, görünən mənzərə budur ki, Rusiya regionda yeni gərginliklərdə maraqlıdır.

Alyans Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Gürcüstan hakimiyyətinin son dövrlər atdığı addımlar ən azı məntiqsiz addımlar kimi qiymətləndirilə bilər: "Uzun müddət Qərbə yaxınlaşmaq xəttini davam etdirdilər, Avropa İttifaqına üzvlüyə namizəd oldu-lar, Avropa İttifaqının verdiyi üstünlüklərdən faydalandılar və sonra kəskin dəyişiklik edərək Rusiyaya üz tutdular.

Nəticədə Qərblə münasibətlər tamamilə pozuldu. Bugünlərdə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi Gürcüstanla normal diplomatik münasibətlərin yaradılmasının qarşısındakı əsas maneəni dilə gətirdi və bəyan elədilər ki, Gürcüstan Rusiyadan mümkün olmayanı tələb edir, bu səbəbdən diplomatik münasibətləri bərpa etmək və iki qonşu dövlət arasında normal münasibətlər yaratmaq qeyri-mümkündür. Gürcüstan Rusiyadan ərazilərini - Cənubi Osetiyanı və Abxazıyanı geri qaytarmağı tələb edir. Tiflisin Rusiya ilə münasibətləri normallaşdırmaq üçün əsas şərti budur. Rusiyaya deyir ki, Abxazıyanı və Cənubi Osetiyanı dövlət kimi tanımaqdan imtina elə. Rusiya isə XİN-in dili ilə dedi ki, bu, qeyri-mümkündür. On-da Gürcüstan nəyə ümid edir? Gürcüstan hakimiyyəti anlamır ki, Rusiyanın Gürcüstan ərazilərini qaytarmaq fikri yoxdur".

Siyasi ekspertin sözlərinə görə, heç kimə sirr deyil ki, Rusiya bölgədə gərginlikdə maraqlıdır: "Cənubi Qafqazda Rusiyanın möhkəmlənməsinin əsas şərti bu üç dövlət arasında münasibətlərdə soyuqluğun olmasıdır. Bu dövlətlər arasında problem olanda Rusiya orbitr mövqeyinə qalxa bilir və bu yolla da bölgəni idarə etməyə çalışır. 1990-cı illərdə Ermənistan Rusiyanın əlində alətə çevrilmişdi. İndi müəyyən qədər o rolun Gürcüstana verilməsi

ehtimalı var. Ancaq Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin son bəyanatını nəzərə alsaq, hesabda Gürcüstan alətə çevrilməməlidir və Rusiyadan ümidlərini üzüb yenidən Qərbə yaxınlaşmaq xəttini götürməlidir. Bölgəni yaxın aylarda təbii ki, ciddi problemlər gözləyir. Ermənistanda parlament seçkilərində rusiyayönlü qüvvələrin qalib gəlməsi üçün ciddi iş aparılır və bu, Moskvadan yönləndirilir. Eyni zamanda Ukrayna müharibəsini də sona çatdırmaq ehtimalları mövcuddur. Ortada plan var, ABŞ Zelenskini korrupsiya və yarımları dayandırmaqla təhdid eləyib sülhə məcbur etmək istəyir. Əgər Zelenski sülh sənədini imzalamasa, korrupsiya qalmaqalını böyüdüb istefaya məcbur etmək planı var. Zelenski də yaxşı başa düşür ki, ya o, sənədi imzalayacaq, ya da onun yerinə başqa şəxs imzalayacaq. Rusiya Trampın planı əsasında sülhə nail ola bilse, müharibədən ən azından zəifləməmiş çıxacaq, daha iştahalı çıxacaq və həm Mərkəzi Asiyada, həm də Cənubi Qafqazda itirdiyi mövqeləri bərpa etmək üçün əlindən gələni edəcək. Burada da Gürcüstan Rusiyanın əlində alətə çevrilə bilər. Əgər parlament seçkilərində Ermənistan-da Rusiyaya yaxın qüvvələr qalib gəlsələr, Ermənistanın da alətə çevrilmə ehtimalı var. Bu da yaxşı heç nə vəd eləmir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

“Baksol yolu”ndakı ölüm işi məhkəmədə Vəkil nəyə etiraz edir?

“Baksol yolu” adlanan ərazidə yolun çökməsi nəticəsində kanalizasiyaya düşüb həyatını itirən 28 yaşlı Cümşüd Cümşüdlünün ölümü ilə bağlı açılan cinayət işi üzrə həbs olunmuş Bakı Su Kanalı İdarəsinin kanalizasiya kollektorları və təzyiq xidmətlərində qəza-bərpa üzrə sahə rəisi Azər Cümşüdoğunun cinayət işi üzrə məhkəmənin hazırlıq iclası davam etdirilib.

APA-ya istinadla xəbər verir ki, dekabrın 9-da Nərimanov Rayon Məhkəməsində hakim Gültəkin Əsədovanın sədrliyi ilə keçirilən prosesdə **Azər Cümşüdoğunun vəkilisi Anar Ramazanov** məhkəməyə vəsatət verib.

Vəkil müvəkkilinin ittiham olunduğu cinayət işi üzrə təqsirli olmadığını və bu iş üzrə əsl təqsirləndirilən şəxsin tapılmasında maraqlı olduqlarını bildirib: “İstintaq dövründə iş düzgün araşdırılmayıb. Təqdim edilən bəzi sənədlərə laqeyd yanaşılıb, bəzi sənədlərə isə hüquqi qiymət verilmədən, araşdırılmadan işə əlavə edilib. Hadisə baş verməzdən əvvəl çökmə olan yer aşkar edilib və bərk materiallarla çərçivəyə salınaraq lentlənilib. Lakin bu, cinayət işi materiallarına foto olaraq əlavə edilməyib. Müstəntiq işə əlavə edib ki, həmin çökmənin bərpası üçün martın 10-da təsdiq cavabı gəlib. Lakin çökmə mayın 15-də baş verib. Bu necə olur? Çünki martın 10-u təmir üçün başqa sahəyə təsdiq gəlib. Bunu koordinatlarda görmək mümkündür. Hadisə baş verən yerə isə iyunun 27-si təsdiq gəlib. Hadisə də 26 iyununda baş verib”.

Vəkil əlavə edib ki, oranın bərpası üçün təqsirləndirilən şəxsin birbaşa səlahiyyəti olmayıb: “Bərpa üçün maliyyə, işçi qüvvəsi ayrılmalı, dərkənar yazılmalıdır. Bütün bunlar göstərir ki, iş ibtidai istintaq dövründə düzgün araşdırılmayıb. Bu işlər araşdırılmadan məhkəmə istintaqı başlanı bilməz. Bundan əlavə, iş materiallarına nəzər yetiriləndə görünür ki, ibtidai istintaq zamanı 10-a yaxın məsələ araşdırılmayıb. Bu məsələlərin də araşdırılması məhkəmə predmetinə aid deyil. Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 303.1-ci maddəsinə əsasən bu məsələlərin məhkəmə istintaqı zamanı araşdırılması mümkün deyil. Bunun üçün işin məhkəmə istintaqı zamanı araşdırılmasına xitam verilməli, yenidən araşdırılması üçün ibtidai istintaqa qaytarılmalıdır”.

Dövlət ittihamçısı vəsatətə etiraz edib və təmin edilməməsinə istəyib. Prokuror qeyd edib ki, vəkilin verdiyi vəsatət məhkəmə istintaqı zamanı araşdırılan məsələdir. Məhkəmə vəsatətin təmin edilməməsi və cinayət işinin baxışa verilməsi barədə qərar qəbul edib.

Baxış iclası dekabrın 23-nə təyin olunub.

Abşeron yarımadasında və Bakı şəhərində dekabrın 9-u axşamdan 11-i gündüzədək aralıq leysan xarakterli yağış yağacağı, bəzi yerlərdə intensivləşəcəyi gözlənilir. Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin məlumatına görə, dekabrın 10-da gün ərzində ayrı-ayrı yerlərdə yağışın aramsız və güclü olacağı ehtimalı var. Gözlənilən intensiv və güclü yağıntılarla əlaqədar bəzi ərazilərdə subasma halları istisna olunmur.

Son günlər Bakıya yağın yağış paytaxtı yenə iflic etdi. Şəhərin bir çox küçə və prospektlərində nəqliyyatın hərəkətində ciddi çətinliklər yaranmışdı, avtomobillər saatlarla tıxacda qaldı. Sakinlər artıq hər yağışdan sonra eyni mənzərəyə şahidlik edir: gölməçəyə çevrilmiş yollar, suya qərq olmuş dayanacaqlar, hərəkəti çətinləşmiş piyadalar və gecikmiş avtobuslar. “Bakıya qar yaraşmır” deyirdilər, indi isə yağışın da paytaxtı bu qədər çətin sınağa çəkdiyi aydın görünür.

Paytaxtın infrastrukturundakı problemlər özünü bir daha açıq şəkildə göstərdi. illərlə yenilənməyən kollektorlar suların axıdılmasına imkan vermir, bəzi ərazilərdə isə ümumiyyətlə müasir drenaj sistemi mövcud deyil. Şəhərdə tikinti sıxlığı son on ildə ikiqat artdığı halda, mühəndis-kommunikasiya şəbəkələrinin yenilənməsi eyni sürətlə aparılmayıb. Yol səthləri düzgün layihələndirilmədiyi üçün su axını yönləndirilmədən yollarda toplanır və gölməçələr əmələ gəlir. Nəticədə az miqdarda yağıntı düşən kimi paytaxt yenə xaosla qarq olur.

Yağış Bakıda tıxacları daha da ağırlaşdırır. Sürücülər əlavə yanacaq sərf edir, iş gecikmələr olur, taksi qiymətləri kəskin qalxır, ictimai nəqliyyat isə yüklənir. Piyadalar üçün vəziyyət daha da təhlükəlidir - səkilər su ilə dolur, keçidlərdə hərəkət iflic olur, avtomobillərin su sıçratması isə adi hala çevrilir. Yay və yaz aylarında unudulan bu problem payız-qış mövsümü başlayar-başlamaz yenidən gündəmə qaydır. “Köhnə hamam, köhnə tas...” prinsipi təkrarlanır.

Mütəxəssislər bildirirlər ki, paytaxtın drenaj və yağış sularının axıdılması sistemi yenilənməyə, əsas kollektorlar genişləndirilməyə və yollar layihələndirilərkən suötürücü standartlara əməl edilməyə, problem daim təkrarlanacaq. Şəhər isə hər yağışda da yenidən iflic olacaq. Paytaxt sakinləri artıq bu vəziyyətə alışmağa məcbur ediliblər - çünki dəyişən heç nə yoxdur.

Nəqliyyat eksperti El-məddin Muradlı “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirib ki, qurumlar əlaqəli şəkildə işəmərlər və problemlər də bundan yaranır: “Bir qurum yol çəkir, digər qurum həmin yolu sökür. Problemin kökü budur. Yollar çox keyfiyyətsiz salınır. Texniki tələblər və şərtlər var. Aidiyyəti qurumlar yol çəkərkən yeyintiye daha çox yer verirlər, nəinki yolun keyfiyyətinə baxırlar. Məhəlləarası və qəsəbəarası yollar bir il-

sine start verildəndə su, kanalizasiya idarəsi birlikdə layihələndirməlidir, işləri keyfiyyətli formada təhvil verib, sonra da çıxıb getməlidirlər. Bakıda yol çəkirlər, 3 aydan sonra kanalizasiya idarəsi gəlib deyir ki, buranı qazmalıyam, xətt çə-

ranır. Heç kim fikirləşmir ki, bu yağış suyu çökmə yarada- caq. Çünki suyun axmağa yeri olmur və torpağı yumşaldır. Niyə bu, qurumları narahat etmir? Bu çökmələr binalara, yollara öz ciddi təsirini göstərəcək. Belə çökmə zamanı in-

Leysan xəbərdarlığı - Bakıda “köhnə hamam, köhnə tas...”

Ekspert: “Paytaxtda yol çəkirlər, 3 aydan sonra kanalizasiya idarəsi gəlib deyir ki, buranı qazmalıyam, xətt çəkəcəyəm...”

dən artıq dözmür. Bunun texniki vəziyyətini düzgün dəyərləndirmirlər, bərkitmə işləri aparmırlar. Traktorlar qazırlar, düzləyirlər və üstünə də asfalt töküüb çıxıb gedirlər. Yol belə çəkilmir. Müəyyən tələbləri qorumaq şərtiylə yol salınır, amma buna əməl etmirlər. Nəticədə hər yağış və qar yağanda biz bu problemlərlə üzləşirik. Ən dəhşətli odur ki, buna görə indiyə kimi bir nəfəri tutub cəzalandırmayıblar. Belə olan halda mən ümidimi üzmüşəm, düşünürəm ki, hər dəfə yağış yağanda eyni problemlər yaşanacaq. Gah deyirlər ki, kollektor işləmir, gah da bildirirlər ki, su və kanalizasiya boruları çatdırmır.

Sabiq icra başçısı Hacıbəla Abutalıbovun dövründə Bakının bir çox ərazilərində yağış sularının idarə edilməsi sistemi tamamilə məhv edildi. Təəssüf edirəm ki, yağış sularının axıdılması üçün nəzərdə tutulan dəmir barmaqlıqların hamısını söküb satdılar. İndi yağış suları adi magistral yolda toplanıb qalır, heç yana axa bilmir. Bir balaca kanalizasiya borularına axıb tökülür ki, o da bizim qanunvericiliklə qadağandır. Yeni yağış sularının oraya axıdılmasına icazə verilmir. Bəs buna görə niyə məsuliyyət daşıyan yoxdur? Çünki nəzarət mexanizmi ciddi deyil. Hər hansı yol layihə-

kəcəyəm. Yolu qazıb bərpad vəziyyətə qoyurlar və gedirlər. Bu vəziyyət 10 il bundan qabaqkindən heç nə ilə fərqlənmir. Ciddi dəyişiklik yoxdur. Yenə də yağış yağanda şəhərin çox hissəsi bərpad vəziyyətdə qalır. Deməli, məmurlar daha çox yeyintiye yol veriblər”.

Ekspert deyir ki, bu il yağış yağarkən tunellərdə problem yaşanmasa da digər yollar su altında qalır: “Bu il “Sabunçu tuneli”ndə, “Bağırov körpüsü”ndə problemlər yaşanmadı. İndi isə Nərimanovda, Binəqədidə və şəhərin mərkəzində gözləmədiyimiz dəhşətli mənzərə ortaya çıxdı. Adamlar səki xəttinin bardurunun üzərində yolu keçməyə çalışdılar. Ümumiyyətlə, yolun qarşı tərəfinə keçməyə yol tapmırdılar. Su dizə qədər dolmuşdu. Bəs bunlar niyə həllini tapmırdı? Ağızlarını açan kimi qurumlar deyir ki, pul yoxdur, dövlət gerek pul ayırsın. Halbuki illərdir ki, milyonlar ayrılır, sadəcə olaraq, bu pulları aidiyyəti üzrə düzgün xərcləməyiblər, yeyintiye yol verirlər. Bu, illərlə yığılıb qalmış problemdir, onun həllinə də illər lazımdır”.

E.Muradlı bildirir ki, yollara yığılan yağış suyu sonradan həmin yolların çökməsinə səbəb olur: “Yol çökmələri belə şeylərdən ya-

san ölə bilər. “Baksol” yolu ərazisində 27 yaşlı Cümşüd Cümşüdlünün faciəli ölümünü yadımıza salaq. An içində yol çökdü və bir insan həyatını itirdi.

Paytaxtda dəmir barmaqlıqlar yox səviyyəsidir. Təəssüf ki, dəmir yığanlar yağış barmaqlıqlarını oğurlayırlar. Lakin bu o demək deyil ki, onun yerinə yeni barmaqlıq qoyulmamalıdır. Sadəcə, qaynaq etmək lazımdır ki, dəmir yığanlar onu qopara bilməsin. Çox vaxt barmaqlıq olmadığı üçün üstü açıq qalır. Küçənin zibili, ağacın yarpağı, plastik torbalar - bunların hamısı həmin axıdılma sisteminin içinə dolur. Adam var ki, uşağının pampersini çıxarıb küçəyə atır, onu da yağış suyu gətirib həmin yerə atır. O da gedib haradasa tutulma verir, kiminsə evini su basır, kanalizasiya borusunu qapadır. Belə problemlər var, bizim dərdimiz budur. Barmaqlıq suyun oraya təmiz formada axıdılmasını təmin edir. Yoldakı tullantıların, konserv qutusunun, bizon butulkasının oraya gəlib düşməsinə imkan vermir. Amma barmaqlıq oğurlananda və yerinə yenisi qoyulmayanda, kimin əlinə nə keçirsə, gətirib oraya atır. Bizim məmurlarsa buna öləri bir şey kimi baxır”.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

“Nəzarətlər və təhlillər göstərir ki, təhsilin keyfiyyəti ilə bağlı məsələlərin kökündə dayanan əsas amillərdən biri müəllim faktorudur. Tədris resursları, dərslərin sayı və keyfiyyəti nə qədər önəmli olsa da, bu sistemdə ən vacib müəllimdir. Təcrübə göstərir ki, uğurlu təhsil sistemlərinin əsasında keyfiyyətli müəllimlər dayanır. Parlamentdə “Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi inkişaf strategiyası: Mövcud vəziyyət və perspektivlər” mövzusunda keçirilən konfransda elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev belə deyib.

Nazir qeyd edib ki, son illərdə apardığımız araşdırmalarda və diaqnostik qiymətləndirmələrdə məlum olub ki, sistemdə müəllim adı daşıyanların bir hissəsi bu statusa real olaraq uyğun gəlmir. Təxminən 4500-5000 nəfər müəllim arasında aparılan qiymətləndirmə göstərib ki, onların yalnız 1000 nəfəri peşəkar tələblərə cavab verir.

mətləndirmə mexanizmləri qurmalıyıq. Bu sistemlər yalnız formal yanaşmalarla deyil, real nəticələrlə işləməlidir. Qiymətləndirmə qaydaları şəffaf və obyektiv olmalı, nəticələri ölçən vasitələrlə təmin edilməlidir”.

“Məqsəd Azərbaycanın yeni texnoloji məzun bazasının formalaşdırılmasıdır. Təkcə humanitar sahələrdə deyil,

Nazirdən müəllimlərə sitəm - bəs günahkar kimdir?

Ekspert deyir ki, nazirin ibtidai sinif müəllimlərinə xüsusi vurğu etməsi təsadüfi deyil; “Bu qədər ciddi problemlərə uzun illər vaxtında müdaxilə edilməyib və...”

Bu, göstərir ki, müəllim statusu daşıyanların bir çoxu faktiki olaraq müvafiq səviyyəyə malik deyil: “Buna görə də müəllimlərin ilkin hazırlığı əsas prioritetlərdən biridir. Xüsusilə ibtidai siniflərdə dərs deyən müəllimlərin təhsili və bacarığı uşaqların gələcək inkişafına bilavasitə təsir edir. Əgər müəllimin özündə tədris bacarıqları zəifdirsə, bu, növbəti mərhələlərdə də təhsilin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir”.

Nazir qeyd edib ki, ali məktəblər üçün müasir dərslər hazırlanır. Amma orta məktəblər üçün təməl dərslər daha da təkmilləşdirilməlidir. Bu dərslər sadəcə məlumat ötürən deyil, düşüncə formalaşdırıcı, inkişaf etdirən vasitə olmalıdır: “Bunun nəticəsində dil dərsləri müasir tələblərə cavab vermir, dərindən tədqiq olunmuş və praktikaya əsaslanan dərslər çatışmır. Məsələn, bəzi dərslər müəllimin şəxsi yanaşmasına əsaslanır, lakin ümumi metodoloji və nəzəri əsasları zəifdir. Bu səbəbdən, standartlara uyğun, öyrədici və qiymətləndirməyə əsaslanan dərslərin hazırlanması vacibdir”.

Onun sözlərinə görə, bu məsələdə dəqiq qiymətləndirmə də önəmlidir: “Biz nəyə nail olduğumuzu və nəyi edə biləcəyimizi ölçmək üçün dəqiq və nəticəyönümlü qiymətləndirmə mexanizmləri qurmalıyıq. Bu sistemlər yalnız formal yanaşmalarla deyil, real nəticələrlə işləməlidir. Qiymətləndirmə qaydaları şəffaf və obyektiv olmalı, nəticələri ölçən vasitələrlə təmin edilməlidir”.

texnologiya üzrə ixtisaslaşan məzunların sayı da artmalıdır. Bu, ölkənin inkişafı və gələcək strateji məqsədləri üçün olduqca vacibdir”, - o vurğulayıb.

Bəs müəllim hazırlayan ali məktəblərə kim cavabdehdir?

Təhsil eksperti Kamran Əsədov mövzu ilə bağlı “Yeni Məşavət”ə bunları deyib: “İlk növbədə qeyd edirəm ki, təhsilin keyfiyyəti problemi resurs çatışmazlığından daha çox insan kapitalının keyfiyyəti ilə bağlıdır və bu mənada Elm və Təhsil Nazirliyinin mövcud vəziyyəti açıq şəkildə ortaya qoyması sistemli islahatlar üçün doğru başlanğıcdır. Təhlil onu göstərir ki, müəllim amili təhsilin bütün komponentlərini - kurikulumun tətbiqini, dərslərin effektivliyini, qiymətləndirmənin obyektivliyini və şagird nailiyyətlərini birbaşa müəyyən edir. Nazir tərəfindən səsləndirilən 4500-5000 müəllim arasında aparılan qiymətləndirmədə cəmi təxminən 1000 nəfərin peşəkar tələblərə cavab verməsi faktı problemin miqyasını statistik olaraq da təsdiqləyir və bunun lokal deyil, struktur xarakterli məsələ olduğunu göstərir”.

Ekspertin sözlərinə görə, nazirin ibtidai sinif müəllimlərinə xüsusi vurğu etməsi də təsadüfi deyil: “UNESCO və Dünya Bankının hesabatlarına görə, şagirdlərin gələcək akademik nailiyyətlərinin 60 faizə qədərli məhz ibtidai təhsildə formalaşan baza bacarıqları ilə bağlıdır. Əgər bu mərhələdə oxu, yazı, məntiqi düşüncə və dil bacarıqları zəif qurulursa, sonrakı pillələrdə xərclənən resursların səmərəliliyi kəskin azalır. Bu baxımdan, ibtidai sinif müəllimlərinin ilkin hazırlığının prioritet elan edilməsi Elm və Təhsil Nazirliyinin strateji baxımdan düzgün qərarıdır.

Dərslərlə bağlı səsləndirilən tənqidlər də reallığa əsaslanır. “Ümumi təhsil haqqında” dövlət standartlarında dərslərin şagirdin idrak fəaliyyətini inkişaf etdirməli olduğu açıq şəkildə qeyd olunsa da, mövcud dərslərin bir qismi hələ də məlumatyönümlü yanaşma üzərində qurulub. Nazirliyin dərslərin yalnız informasiya ötürən deyil, düşüncə formalaşdırıcı alətə çevrilməsi tələbini irəli sürməsi müasir təhsil fəlsəfəsi ilə tam uyğun gəlir. Bu, Finlandiya və Estoniya kimi ölkələrdə tətbiq olunan yanaşmanın açıq formada etirafıdır və ölkə üçün müsbət istiqamətlənmiş addımdır.

Qiymətləndirmə məsələsində vurğulanan nəticəyönümlü mexanizmlər də sistemin zəif nöqtələrindən birinə işarə edir. Uzun illər formallıq üzərində qurulan qiymətləndirmə müəllimin real kompetensiyasını, şagirdin funksional savadlılığını ölçə bilməyib. Nazirliyin şəffaf, obyektiv və ölçülə bilən qiymətləndirmə sistemləri qurmaq niyyəti OECD-nin “Education 2030” çərçivəsində tövsiyə etdiyi yanaşmalarla üst-üstə düşür və bu, islahatların düzgün istiqamətdə getdiyini göstərir”.

Kamran Əsədova görə, mənfi tərəf ondan ibarətdir ki, bu qədər açıq problemlər uzun illər vaxtında müdaxilə edilmədiyi üçün dərinləşib və onların aradan qaldırılması qısa müddətdə mümkün deyil: “Müəllim hazırlığı, dərslərin yenilənməsi və qiymətləndirmə mədəniyyətinin dəyişməsi zaman, resurs və institusional sabitlik tələb edir. Lakin müsbət tərəf ondan ibarətdir ki, Elm və Təhsil Nazirliyi problemi ört-basdır etmir, statistik göstəricilərlə ictimaiyyətə təqdim edir və məsuliyyəti sistem səviyyəsində qəbul edir. Texnoloji məzun bazasının genişləndirilməsi ilə bağlı vurğular da təhsilin gələcək istiqamətini göstərir. Dünya Bankının məlumatlarına əsasən, 2030-cu ilə qədər yeni iş yerlərinin 75 faizi texnologiya və rəqəmsal bacarıqlarla bağlı olacaq. Bu reallığı nəzərə alaraq, yalnız humanitar deyil, texnoloji ixtisaslar üzrə də keyfiyyətli müəllim və məzun hazırlamaq strateji zərurət kimi ortaya çıxır. Nazirliyin bu balanslı açıq şəkildə ifadə etməsi ölkənin inkişaf prioritetləri ilə uzlaşır. Hesab edirəm ki, səsləndirilən fikirlər təkcə tən-

qid deyil, düzgün diaqnoz və perspektivli yol xəritəsidir. Elm və Təhsil Nazirliyinin son illərdə müəllim amilini mərkəzə çəkməsi, açıq statistikalarla danışması və dünya təcrübəsinə söykənən islahat xətti müəyyən etməsi təhsildə keyfiyyətin real yüksəlişi üçün ciddi əsas yaradır. Bu yanaşma göstərir ki, sistem artıq problemi tanıyır, məsuliyyəti qəbul edir və onu mərhələli şəkildə həll etməyə hazırdır”.

Ekspertin sözlərinə görə, nazirin ibtidai sinif müəllimlərinə xüsusi vurğu etməsi də təsadüfi deyil: “UNESCO və Dünya Bankının hesabatlarına görə, şagirdlərin gələcək akademik nailiyyətlərinin 60 faizə qədərli məhz ibtidai təhsildə formalaşan baza bacarıqları ilə bağlıdır. Əgər bu mərhələdə oxu, yazı, məntiqi düşüncə və dil bacarıqları zəif qurulursa, sonrakı pillələrdə xərclənən resursların səmərəliliyi kəskin azalır. Bu baxımdan, ibtidai sinif müəllimlərinin ilkin hazırlığının prioritet elan edilməsi Elm və Təhsil Nazirliyinin strateji baxımdan düzgün qərarıdır.

Rus bölməsində tədrisdə yeniliklər

Azərbaycan tarixi fənni ilə yanaşı, digər fənlərin də ana dilində tədrisi məsələsinə aydınlıq gətirilib.

Bu barədə Təhsil İnstitutunun direktoru səlahiyyətlərini müvəqqəti icra edən, elm və təhsil nazirinin müşaviri Elnur Əliyev jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

O qeyd edib ki, Azərbaycan dili fənninin tədrisi genişlənilir. Bəzi fənlər artıq Azərbaycan dilində keçirilir: “Artıq ədəbiyyat, hərbi hazırlıq və musiqi fənləri tədris dilindən asılı olmayaraq, bütün siniflərdə Azərbaycan dilində tədris olunur və bu fənlər üzrə qiymətləndirmə də həmin dildə aparılır. Məqsəd şagirdlərin öyrənmə prosesinə təsiri və nəticələrin qiymətləndirilməsidir. Hazırda digər fənlərin də Azərbaycan dilində tədrisi ilə bağlı müzakirələr davam edir. Konkret hansı fənlərin bu siyahıya əlavə olunacağı barədə qərar isə növbəti illərdə veriləcək”.

Bakı məktəblərində kağız jurnallar ləğv edilib

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin tabeliyindəki ümumi təhsil müəssisələrində 2025-2026-cı tədris ilindən etibarən elektron jurnalların tətbiqinə başlanılıb. Bu proses “Rəqəmsal məktəb” platforması üzərindən aparılır.

Bu barədə Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsindən məlumat verilib.

Elektron jurnalların tətbiq edilməsinin əsas məqsədi qiymətləndirməni rəqəmsallaşdırmaq, valideyn-məktəb əlaqəsinin daha əlçatan olmasını təmin etməkdən ibarətdir.

“Hazırda sinif jurnalları elektron sistem vasitəsilə daha sürətli və operativ şəkildə işlənir. Təhsilalanların qiymətləndirməsi və digər müvafiq qeydlər “Rəqəmsal məktəb” platforması üzərindən aparılır.

Elektron jurnal platformasına birbaşa giriş vasitəsilə hər müəllim üçün e-jurnal sistemində qoşulmaq təmin edilib. Müəllimlər qiymətləndirmə prosesini elektron jurnal vasitəsilə vaxt itkisi olmadan operativ şəkildə həyata keçirirlər.

Elektron jurnalın tətbiqi müəllimlərlə yanaşı, valideynlərə də əlavə imkanlar yaradır, onların tədris prosesinə birbaşa nəzarət etməsi mümkün olur. Valideynlər övladlarının qiymətlərini və nəticələrini elektron jurnal vasitəsilə real öyrənmə imkanını əldə edirlər.

Bu platformanın tətbiqi valideyn-məktəb əlaqələrinin daha da güclənməsinə, valideynin uşaqlar üzərində nəzarət imkanının artmasına, valideynin övladlarının tədris göstəriciləri ilə istədikləri zaman tanış olmasına səbəb olur”, - idarədən deyilib.

qıd deyil, düzgün diaqnoz və perspektivli yol xəritəsidir. Elm və Təhsil Nazirliyinin son illərdə müəllim amilini mərkəzə çəkməsi, açıq statistikalarla danışması və dünya təcrübəsinə söykənən islahat xətti müəyyən etməsi təhsildə keyfiyyətin real yüksəlişi üçün ciddi əsas yaradır. Bu yanaşma göstərir ki, sistem artıq problemi tanıyır, məsuliyyəti qəbul edir və onu mərhələli şəkildə həll etməyə hazırdır”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Məşavət”

Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyası hökumətə bir sıra təkliflərlə çıxış edib. Təkliflər sırasında hökumətə xuliqanlıq və narkotiklərlə mübarizəyə dair qanunvericilik aktlarına yenidən baxmağa, eləcə də ölkəmizdə humanizmi və milli birliyimizi gücləndirəcək geniş amnistiya aktı qəbul etməyə çağırış da var. Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 221-ci maddəsinə əsasən, xuliqanlıq deyərək ictimai qaydanı kobud şəkildə pozmaq, cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə edən, şəxslər üzərində zor tətbiq olunması ilə və ya belə zorun tətbiq edilməsi hədəsi ilə və ya özünün əmlakının məhv edilməsi, yaxud zədələnməsi ilə müşayiət edilən qərəzli hərəkətlər başa düşülür.

Belə ki, sözügedən əməlləri törədən şəxslər 1000 manatdan 3 min manatadək miqdarda cərimə, bir ilədək müddətə islah işləri, bir ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya bir ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Lakin əgər xuliqanlıq əməlləri bir qrup şəxs tərəfindən törədilsə və ya eyni şəxs və ya şəxslər tərəfindən təkrar törədilsə, ictimai qaydanın qorunması üzrə vəzifəni yerinə yetirən və ya ictimai qaydanın pozulmasının qarşısını alan hakimiyyət nümayəndəsinə və ya digər şəxsə müqavimət göstərməklə törədilsə, bu hallarda qanunvericilik iki ilədək müddətə islah işləri, üç ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya bir ildən üç ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə növündə cəzalar nəzərdə tutur. Xuliqanlıqın daha ağır şəkildə həyata keçirilməsi hallarında, yeni silahlardan və ya silah qismində istifadə edilənlərlə törədilməsi zərərçəkmiş şəxsə zor tətbiq olunması ilə, yaxud özünün əmlakının məhv edilməsi və ya zədələnməsi ilə müşayiət olunduqda şəxsə iki ildən beş ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə növündə cəza verilir. Cinayət Məcəlləsinin 234.1-ci maddəsi isə narkotik istifadə etməyə görə bir ildən üç ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya üç ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Ehtimal ki, ƏHD bu maddələrlə həbsxanada xeyli sayda məhkum olduğunu nəzərə alaraq bu maddələrin sanksiyalarının yumşaldılmasını təklif edir.

“Bakı” Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov “Yeni Müsavat”a deyib ki, ƏHD Partiyasının xuliqanlıq və narkotiklərlə bağlı maddələrin yumşaldılması təşəbbüsü əslində ölkədə cinayət siyasətinin humanistləşdirilməsi ilə bağlı uzun illərdir müzakirə olunan məsələnin növbəti dalğasıdır: “Bu çağırışın adekvat qiymətləndirilməsi üçün ilk növbədə mövcud maddələrin məzmununa, tətbiq təcrübəsinə və ən əsası onların real kriminal vəziyyətə uyğunluğuna nəzər salmaq lazımdır. Cinayət Məcəlləsinin 221-ci maddəsi nəzəri baxımdan ictimai qaydanın açıq pozulmasını hədəf alır. Lakin praktika göstərir ki, xuliqanlıq maddəsi çox hallarda - polis bölməsindən küçə insidentlərinə qədər ən müxtəlif situasiyalarda tətbiq oluna bilər. Nəticədə, maddənin hüquqi çərçivəsi geniş, tətbiqi isə bəzən selektiv xarakter daşıyır”.

Natiq Ələsgərov deyib ki, əslində CM-in 221-ci maddəsi orta ictimai təhlükəlilik səviyyəli əməlləri hədəfləyir: “Lakin bu maddəyə görə şəxsin bir ilədək azadlıqdan məhrum olunması, xüsusilə də ilk dəfə törədilən inzibati xarakterli davranışlara görə belə sərt cəzalar, artıq həm hüquq nəzəriyyəsinə, həm də beynəlxalq standartlara zidd hesab olunur. Avropa məhkəmə təcrübəsi də göstərir ki, ictimai qayda pozuntuları üçün azadlıqdan məhrum etmə cəzası istisna hal kimi tətbiq olun-

Narkotiklərə dair qanunları yumşaltmaq çağırışı

Hüquqşünas deyir ki, narkotikə görə cəza yox, müalicə mexanizmi olmalıdır

malıdır. Başqa sözlə, maddə ağır hadisələr üçün nəzərdə tutulub, amma praktiki olaraq ən xırda davaya belə tətbiq edilir”.

Natiq Ələsgərov deyib ki, narkotikə görə cəza yox, müalicə mexanizmi olmalıdır: “CM-in 234.1-ci maddəsi illərdir ki, müzakirə mövzudur. Çünki bu maddə narkotik vasitələrdən istifadəni faktiki olaraq cinayət məsuliyyətinə çevirir. Bu isə modern cinayət siyasətinə tam ziddir. Dünyanın əksər ölkələrinin təcrübəsi göstərir ki, istifadəçilərlə mübarizə effekt vermir. Onların həbsxanaya salınması nə narkomanıyanı azaldır, nə də təhlükəni aradan qaldırır. Əksinə, istifadəçi daha da kriminal mühitə inteqrasiya olunur. Məhz buna görə humanist yanaşma narkotik istifadəçilərinin müalicə və reabilitasiya proqramlarına cəlb edilməsini prioritet sayır. Bu maddənin yumşaldılmasına yönəlik təklif, real vəziyyəti nəzərə alanda, hüquqi baxımdan tam əsaslıdır. Çünki Azərbaycan həbsxanalarında 234.1 üzrə olan məhkumların sayının kifayət qədər çox olduğu müxtəlif illik hesabatlarda da qeyd edilir. Bu, penitensiar sistemə əlavə yük yaratmaqla yanaşı, sosial nəticələri də ağırlaşdırır”.

Natiq Ələsgərov deyib ki, irəli sürülən amnistiya təşəbbüsü də bu kontekstdə qiymətləndirilməlidir: “Azərbaycan hü-

quq sistemi uzun illərdir ki, əhali sayına nisbətə yüksək həbs göstəriciləri ilə seçilir. Yeni bizdə cəza siyasətinin sərtliyi faktiki olaraq kriminal davranışın təbiətinə uyğun deyil. Dünyada tendensiya belədir ki, yüngül və orta ağır cinayətlərdə azadlıqdan məhrum etmənin minimuma endirilməsi, alternativ cəza vətəndaşın sosial inteqrasiyasının qorunması və ən əsası dövlətin cəza siyasətinin reabilitasiya yönümlü qurulmasıdır. Irəli sürülən təkliflər cəmiyyətə təhlükə törətməyən şəxslərin həbsxanaya doldurulmasının nə hüquqi, nə iqtisadi, nə də sosial baxımdan rəşional olmadığından yaranıb. Problem tək cəza maddələrinin sərtliyi deyil, həm də tətbiq mexanizmlərindədir. Bu baxımdan qanunların yumşaldılması vacibdir, amma qanunvericilikdən daha çox tətbiqedici orqanların davranış mexanizmləri dəyişməlidir. Çünki cinayət işləri çox zaman formal yanaşma ilə aparılır, ekspertiza, ifadə, şikayət mexanizmlərində problemlər qalır, məhkəmələrdə ittiham hökmü üstünlük təşkil edir, alternativ tədbirlər sistemli şəkildə tətbiq olunmur. Belə şəraitdə qanunun yumşaldılması müəyyən təsir göstərəcək, lakin ümumi problemi həll etməyəcək”.

Natiq Ələsgərov hesab edir ki, bu sahədə islahatlara ehtiyac var:

“Qanunvericiliyin liberallaşdırılması, yeni maddələrin yüngülləşdirilməsi zərurəti var. Eyni zamanda tətbiq mexanizmlərinin demokratikləşdirilməsi - məhkəmə və istintaq sisteminin şəffaflaşdırılması da həyata keçirilməlidir. Irəli sürülən

Natiq Ələsgərov hesab edir ki, bu sahədə islahatlara ehtiyac var:

təkliflər hüquqi və sosial reallıqlara əsaslanan çağırışdır. Xuliqanlıq və narkotik maddələr üzrə cəza siyasətinin yumşaldılması penitensiar sistemə düşən yükü azaldacaq, məhkəmə sisteminə formal işlərin sayını aşağı salacaq, insanları kriminal mühitdən uzaq tutmağa kömək edəcək, daha rəşional dövlət siyasəti formalaşdıracaq. Ən vacibi isə insanı cəzalandırmaq yox, cəmiyyətə geri qaytarmaq hüquq sisteminin əsas prioriteti olmalıdır. Bu isə həm hüquqi dövlət prinsiplərinə, həm də sosial dövlət modelinə uyğundur”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Qonşularını öldürən ata-oğula ağır cəza

Saath rayonunda 66 yaşlı kişini qətlə yetirib meyitini su kanalına atan şəxslərin məhkəməsi yekunlaşıb. “Qafqazinfo” xəbər verir ki, Şirnbəyli kənd sakini 1959-cu il təvəllüdlü Mirhəsən Seyidovun qətlinə görə qonşusu 1980-ci il təvəllüdlü Elşad Abbasov və oğlu 2005-ci il təvəllüdlü Elçin Abbasova hökm oxunub.

Bildirilib ki, hadisə tamah niyyəti ilə törədilib. Onlar qonşuluqda yaşayan Mirhəsənlə həm də uzaq qohum olublar. Ata və oğlu əvvəldən münasibətlərinin yaxşı olmadığı Mirhəsəni maşında öldürdükdən sonra meyitini kanalın yanına aparıblar və ayağına daş bağlayaraq suya atıblar. Onlar zərərçəkmişin paltarlarını çıxardıqdan sonra şalvarının cibindəki 1500 manat pulu və ümumi dəyəri 243 manat 70 qəpik olan aksiz markası ilə markalanmamış siqaretləri quldurluq yolu ilə ələ keçiriblər.

Cinayətin üstü açıldıqdan sonra meyit kanaldan çıxarılıb və hadisəni törədən şəxslər saxlanılaraq barələrində cinayət işi açılıb.

Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsi Elşadla Elçini Cinayət Məcəlləsinin tamah niyyəti və quldurluqla adam öldürmə maddələri ilə təqsirli bilib.

Hökmə əsasən, Elşad Abbasova 18 il 6 ay, oğluna isə 15 il həbs cəzası verilib.

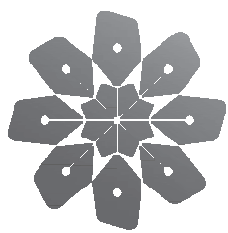
Yeniyetmə atasının maşını ilə piyadanı vurub öldürdü

Gəncə şəhər sakini 16 yaşlı yeniyetmə atasına məxsus “Hyundai” markalı avtomobillə Göygöl rayonu, Yeni Qızılca kəndinin ərazisində hərəkətdə olarkən, sərt döngədə idarəetməni itirərək yol kənarında dayanmış Feyruz Quluzadəni vurub.

Piyada xəstəxanaya yerləşdirilsə də, onun həyatını xilas etmək mümkün olmayıb.

Təəssüf ki, bəzən valideynlər avtomobilin sükanını azyaşlı övladlarına həvalə etməklə onların bu məsuliyyətli işin öhdəsindən gəldiklərini zənn edir, lakin yol hərəkəti qaydalarından xəbərsiz olan, mükəmməl sürmə vərdişlərinə yiyələnməyən azyaşlıların ekstremal vəziyyətdə aciz qalacaqlarını, sonrakı peşmanlığın fayda verməyəcəyini unudurlar.

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi avtomobilin sürücülük hüququ olmadan idarə edilməsi, yaxud nəqliyyat vasitəsinin onu idarəetmə hüququ olmayan şəxslərə verilməsi kimi kobud qayda pozuntularının ağır faciələrə səbəb olduğunu bir daha xatırladır və valideynlərə müraciət edərək onları övladlarının gələcəyi naminə birgə əməkdaşlığa çağırır.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli
adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği**

Artıq bir neçə gündür ki, "Məhsəti" filmi ətrafında yaranmış qalmaqal və gərgin ictimai müzakirələr səngimək bilmir. Mədəniyyət Nazirliyi nəzdində fəaliyyət göstərən Bədii Şura filmin Bakı Beynəlxalq Film Festivalında nümayişinə rəsmi şəkildə qadağa qoyduqdan sonra mövzu daha da böyüyərək ölkə miqyasında geniş rezonans doğurub.

Qadağa sərt, qəti və bir-mənalı şəkildə elan edilib. Nazirliyin açıqlamasında bildirilir ki, film dünya ədəbiyyatının parlaq simalarından biri olan Məhsəti Gəncəvini aşağılamaqla, onu "pejorativ, əxlaqsız qadın obrazı" kimi təqdim etməklə həm tarixi həqiqətləri təhrif edir, həm də milli-mədəni dəyərlərə açıq hörmətsizlik nümayiş etdirir.

Bu mövzu ətrafında sosial şəbəkələrdə, mədəniyyət cameəsində və ictimai dairələrdə ciddi müzakirələr gedir. Cəmiyyətin əksəriyyəti bu cür təqdimatı "ədəbiyyata qarşı qaralama kampaniyası", "Azərbaycan mədəni irsinin nüfuzuna zərbə" və "şairənin xatirəsinin təhqiri" kimi qiymətləndirir. Bir çox ziyalılar, tarixçilər, filoloqlar və sənət adamları bildirirlər ki, tarixi şəxsiyyətləri ədəbi uydurmalarla təhrif etmək azad yaradıcılıq deyil, milli yaddaşa müdaxilədir.

Kütləvi narazılıq artıran nüanslardan biri isə filmin müəllifi Suad Qarayevanın keçmiş mədəniyyət naziri Əbülfəz Qarayevin qızı olmasıdır. Artıq bir qrup ziyalı və mədəniyyət nümayəndəsi filmin rejissoru Suad Qarayevanı məhkəməyə verməyə hazırlaşır. Qeyd edilir ki, hadisənin hüquqi, mədəni və siyasi tərəfləri var və bu məsələ təkcə bir filmdən ibarət deyil.

Bu qalmaqal fonunda bir daha sual aktuallaşır: Məhsəti Gəncəvi kimdir? Biz onu necə tanıyıq və Azərbaycan mədəniyyətində onun yeri nədir?

Məlumatla görə, Məhsəti Gəncəvi 1089-cu ildə Gəncədə anadan olub və yalnız Azərbaycan deyil, bütövlükdə Şərq ədəbiyyatının ilk qadın şairələrindən biri kimi qəbul edilir. O, rübai janrının inkişafında xüsusi rolu olan nadir qadın söz ustalarındandır. Tarixi mənbələrdə o, həm də musiqiçi, bəstəkar və şahmatçı kimi təsvir edilir. Bu faktlar onu dövrünün intellektual qadın elitasına daxil edən mühüm göstəricilərdir.

2013-cü ildə UNESCO şairənin 900 illik yubileyinin dünya miqyasında qeyd olunması barədə qərar verib. Bu, Məhsətinin təkcə Azərbaycan deyil, global mədəniyyət üçün də əhəmiyyətini təsdiqləyir. 2016-cı il oktyabrın 7-də Fransanın Konyak şəhərində ona abidə ucaldılıb və həmin tarixdən etibarən Fransanın müxtəlif şəhərlərində Məhsətiyə həsr olunan silsilə tədbirlər keçirilib. Onun həyatı haqqında məlumatların mühüm hissəsi XIII əsrə aid edilən "Məhsəti və Əmir Əhməd" dastanından, həmçinin Bakıda, İstanbulda və Londonda saxlanılan orta əsr əlyazmalarından əldə edilir.

Məhsəti haqqında xeyli materiallar toplayıb. Təxminən 5 səhifəlik məqaləsi var. Bun-

Bu mənbələr göstərir ki, Məhsəti yalnız bədii yaradıcılığı ilə deyil, həm də intellektual duruşu ilə dövrünü aşan bir qadın olub.

Mənbələrdəki məlumatlara əsasən şairə Gəncənin məşhur Xarabat məhəlləsində yaşayıb. İlk təhsilini burada alıb, musiqi, poeziya və elmlə məşğul olub. Həmçinin bir müddət Səlcuq Sultanı Səncərin sarayında məclislərdə iştirak edib. Deyilənə görə, onun məşhur "Məhsəti" təxəllüsü də məhz sultanla dialoqundan yaranıb. Rəvayətə görə, şairə özünü sarayda hamıdan kiçik və görülməz adlandıranda, Sultan ona farsca "To meh-həsti" - "Sən hamıdan böyüksən" deyib. Bu ifadə zamanla "Məhsəti"yə çevrilib.

Dövlətçilik, tarix, mədəniyyət

YENİ ÜSAVAT
N 224 (8834) 10 dekabr 2025

Məhsəti Gəncəvi kimə və nəyə görə hədəf seçildi?

Səbiq nazirin qızının qadağan olunmuş filmi ətrafında qalmaqal səngimir

qədər məlumatlar yer alıb.

Rafael Hüseynov Məhsəti Gəncəvi ilə bağlı qalmaqala bu cür cavab verib:

"Köhnə və sinanmış həqiqətdir - "Axar su murdar götürməz". Doqquz əsrdir ki, Məhsəti və onun söz dünyası bizimlədir, saf mədəniyyət çayı kimi Şərqin ruhundan axıb keçir. Müasirlərinin müqəddəs hesab etdikləri, sayğı ilə "şeyx", "mövlana", "həkim" adlandırdıqları, tarixdə ədalətli münisflər kimi qalan zirvə şəxsiyyətlərin "pak", "üstün mədəniyyət və zəka sahibi", "zahiri və batini gözəlliklərin məcmusu" saydıkları Məhsəti Gəncəviyə mahiyyəti bulaşıkların çirkab atması 9 əsrdən bəri axıb gələn saflıq çayına neylər? Əlbəttə ki, o möhtəşəm çayı əsla bulaya bilməz, yalnız ürək bulandırar. Ürəyinizi bulandıran nələrsə millətə zərərli olduğunu sezincə isə heç vaxt la-qeyd qalmaq olmaz! Millətin, əsrlərin sınağından keçərək dəyəre çevrilmiş şəxsiyyətlər və onların irsi yalnız sərvətimiz deyil, milli namusumuzdur. Hansı qeyrətli vətəndaş namusuna kəc baxılmasına susar? Susarsan, yenə edərlər. Susdurarsan, yerlərini anlayar və sonra qımıldanmağa cürət etməzlər. Müzəffər xalq adını başacan daşımaq istəyiriksə, gerek belə barışmaz, bizə qarşı haqsızlıqlara və həqarətlərə səbr etməz olaq!"

Onu da qeyd edək ki, 1980-ci ildə Gəncədə Məhsəti Gəncəvinin heykəli ucaldılıb. 2014-cü ildə isə Gəncədə onun adını daşıyan "Məhsəti Gəncəvi Mərkəzi" fəaliyyətə başlayıb və burada şairənin yaradıcılığı, irsi və şəxsiyyəti ilə bağlı unikal eksponatlar nümayiş etdirilir.

Millət vəkili, filologiya elmləri doktoru, akademik Rafael Hüseynov Məhsəti Gəncəvinin irsinin tədqiqatçısı olaraq bir neçə kitab çap edib. 2010-cu ildə "Ay xanım - Məhsəti Gəncəvi" adlı kitabı R.Hüseynovun uzun illər apardığı araşdırmaların məhsuludur.

"Məhsəti Gəncəvi necə varsa" kitabında isə şairənin həyatı, səyahətləri, əqidəsi, yaradıcılığı haqqında kifayət

göndərməsindən bəhs olunur. Bu, yalnız onun yaradıcılığına görə ola bilərdi.

Nizaminin Məhsəti Gəncəvi barədə ikinci qeydi "Yedi Gözəl" poemasıdır. Lakin oradakı ithaf üstüörtülü formadadır. "Sirlər xəzinəsi"ndəki Sultan Səncər və qarı məsələsinin isə Məhsətiyə aiddiyyəti yoxdur. Eynilə Nizami Gəncəvinin Məhsətinə sevməsi iddiasının da heç bir elmi əsası yoxdur. Bu, Ordubadinin "Qılnc və qələm" əsərində qeyd edilib".

Tarixçi bildirib ki, Məhsəti Gəncəviyə yazdığı rübailərə görə əxlaqsız demək doğru deyil: "Rübai janrında yazan Məhsəti Gəncəvi sevgisini bir az erotik formada təsvir edirdi. Bu da onun əxlaqlı və ya əxlaqsız olması mənasına gəlmir. Buna istinad etsək, onda Ömər Xəyyama da "əy-

yaş" deməliyik. Şərq ədəbiyyatında bu cür fikrlər başqa mənə da ifadə edə bilərdi.

Bəzi mənbələrdə qeyd olunub ki, Məhsəti Gəncəvi Xorasana sürgün edilib. Sürgünün də səbəbi güman ki, rübailəri olub. Onu Xorasana yola salanların əksəriyyəti gənc sufilər idi. Sual olunur ki, əxlaqı düz olmayan adamı nəyə görə sufilər yola salınsın?

Bir sufinin bir xanımı müşayiət etməsi görünməyən bir şeydir. İlk sufi qadın da Rəbiyyəül Ələviyyə olub. Ondan başqa nə sufi qadın, nə də qadınları müşayiət edən sufilər haqqında heç nə eşitməmişəm. Bunun özü də diqqət yetiriləsi məqamdır.

Doğrudur, bu iddianın da mənbələrdə təsdiqi yoxdur. Bunun əfsanə olması ehtimalı da var".

"...Ömər Xəyyama da "əyyaş" deyək..."

Tarixçi: "Şərq ədəbiyyatında bu cür fikirlər başqa mənə da ifadə edə bilərdi"

"Nizami Gəncəvinin məzarı yanında başqa bir məzarın tapılması faktı mənbələrdə var. Lakin bu məzarın Məhsəti Gəncəviyə aid olması faktı sübuta yetirilməyib. Əksinə, elə hesab edilir ki, həmin məzar şairin arvadıdır".

Bu sözləri Gəncə Dövlət Universitetinin müəllimi, tarixçi-etnoqraf Bəxtiyar Çələbi "Yeni Sabah"a deyib. O vurğulayıb ki, Nizami Gəncəvi "Xosrov və Şirin", "Yeddi gözəl" poemalarında Məhsətidən söz açıb:

"Ümumən Məhsəti Gəncəvi haqqında geniş yazan Rafael Hüseynovdan başqa Aqafangel Krımskidir. O,

lardan başqa Məhsəti haqqında başqa dərin faktlar yoxdur.

"Xosrov və Şirin" əsərində Qızıl Arslanın Məhsəti Gəncəviyə çoxlu hədiyyə

Yazıçı Anarın təklifinə etiraz

Zərdabının heykəlinin müəllifinin qızından etiraz

Əsmər Nərimanbəyova

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri Anar Rzayev dünən Milli Məclisdə çıxışı zamanı Həsən bəy Zərdabının heykəlinin İçərişəhərdən köçürülməsini təklif edilib.

"İçərişəhərdə Milli Ensiklopediyanın keçmiş binası yerləşir. İndi o binanın bir mərtəbəsini restoran ediblər. Sözüm yoxdur. Orada Milli Ensiklopediya olanda qarşısında haqlı olaraq Həsən bəy Zərdabının heykəli qoyulmuşdu. Çünki o, mətbuatımızın banisidir. İndi Həsən bəy Zərdabi orada restoranın qapıçısı kimi görünür. Restorana girenlər baxırlar ki, "bu kimdir?", - deyə yazıçı çıxışı zamanı bildirib.

Həsən bəy Zərdabının abidəsinin müəllifi, Əməkdar heykəltaraş Elmira Hüseynovanın qızı Əsmər Nərimanbəyova bu təklifə etirazını öz Facebook hesabında bildirib.

"İçərişəhərdə on illərdir dayanan bir abidəni necə köçürmək olar? Bu, abidənin müəllifinə, - anama, Azərbaycanın Əməkdar heykəltaraşı Elmira Hüseynovaya qarşı necə də hörmətsizlikdir. Dünyanın hər yerindəki abidələr şəhərləri bəzəyib; onların ətrafında və ya yaxınlığında restoranlar və başqa hər şey tikilə bilirdi. Bu onları heç də korlamadı".

Ə. Hüseynova heykəldənsə restoranın yerini dəyişməyi təklif edib.

"Əgər bir şey sizi narahat edirsə, o restorana diqqət yetirin və onu başqa yere köçürün. Mövcud nizam pozulmamalıdır: bu abidə öz üslubu və kompozisiyası ilə köhnə şəhərlə bağlıdır. Vəziyyəti bu qədər az insanın başa düşməsi təəssüf doğurur..." - deyə o paylaşımında bildirib.

İçərişəhərdə yerləşən heykəl 1979-cu ildə qoyulub. Heykəlin müəllifi Elmira Hüseynova, memarı isə Zeynəb Quliyevadır. Ümumi hündürlüyü 4 metr olan heykəl bürüncdəndir.

Qeyd edək ki, Əsmər Nərimanbəyova SSRİ və Azərbaycan SSR Dövlət mükafatları laureatı, SSRİ və Azərbaycanın xalq rəssamı Toğrul Nərimanbəyovun heykəltaraşı, Azərbaycanın əməkdar rəssamı Elmira Hüseynova ilə birinci evliliyindən olan qızıdır.

"XX əsrdə azərbaycanlılar öz evlərindən və torpaqlarından zorla köçürülüb, həmçinin coğrafi adlar da dəyişdirilib. Dəyişdirilmiş toponimlər aydın şəkildə göstərir ki, azərbaycanlılar bu ərazilərin yerli sakinləri olub və zamanla oradan çıxarılıblar".

Bakı-xeber.com xəbər verir ki, bu sözləri amerikalı professor Martin Gunter "Mədəni irs və qayıdış hüququ" mövzusunda keçirilən beynəlxalq konfransın "Maddi irs: qayıdış"

təşkil edib. Sovet dönəmində xeyli sayda Azərbaycan türkü Ermənistandan didərgin salındı. Azərbaycan müstəqillini bərpa edəne qədər də bizim varlığımız ciddi şəkildə ortada idi. Ermənilərin orada çoxalması çar Rusiyası və bəzi Qərb dövlətlərinin himayəsi altında baş verdi, məqsəd isə türksüzləşdirmə idi. Ancaq nə olur-olsun, indiki Ermənistanda Azərbaycan, türk faktı danışılmazdır. Burada digər dini azlıqlar da ola bilər. Təkcə yer

Erməni yalanını bu dəfə amerikalı alim ifşa etdi

Martin Gunter Ermənistanda türk yer adlarının kütləvi şəkildə silindiğini deyib

şın fiziki təməllərinin qorunması" adlı panel müzakirəsində dilə gətirib.

O bildirib ki, Ermənistan kontekstində azərbaycanlılara aid toponimlər ciddi dəyişikliklərə məruz qalıb. Bu proses həm sovet dövründə, həm də 1991-ci ildən sonra həyata keçirilib: "Azərbaycanlılara aid yerlərin adları sistemli şəkildə dəyişdirilib və xəritələrdə, yol göstəricilərdə erməni ekvivalentləri ilə əvəzlənib. Ermənistanda olan əsas azərbaycanlı toponimləri tarixi olaraq Azərbaycan dili və mədəniyyəti ilə bağlı olub, lakin sovet dövründə və sonrakı illərdə erməniləşdirilib. Vaxtilə hazırkı Ermənistan ərazisində 650 kənddə azərbaycanlılar yaşayıb".

Amerikalı professor vaxtilə Ermənistanın 650 kəndində azərbaycanlıların yaşadığını

deyib. Bu isə o deməkdir ki, Ermənistanda türk yer adları kütləvi şəkildə silinib.

AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun Türk xalqlarının fəlsəfi fikir tarixi və müasir fəlsəfəsi şöbəsinin müdiri, tanınmış türkoloq alim Faiq Ələkbərli "Bakı-Xəbər"ə şərhində bildirib ki, Ermənistan adlanan ölkədə vaxtilə türklərin yaşaması və buranın aborigen əhalisi olması tarixi faktlarla sübut olunub: "Azərbaycan türkləri ilə yanaşı, həmin yerdə zaman-zaman başqa etnoslar da yaşayıb. Faktiki olaraq, indiki Ermənistan ərazisi ən qədim türk yurdlarından biridir. Sadəcə, Səfəvilər və Əfşarlar dövlətinin məğlub olmasından sonra buraya sahib çıxan çar Rusiyası həmin yerdə hayları çoxaltmağa başladı. Bu da "parçala və hökm et" siyasəti

ilə bağlı idi. Beləliklə, Azərbaycan türklərinin sayının azaldılması, əvəzində isə digər etnosların, xüsusilə hayların, rusların bu bölgəyə köçürülməsinə başlandı. Bu baxımdan amerikalı professor Michael Martin Gunterin səsləndirdiyi fikirlər həqiqətdir. Tək 650 kənd yox, İrəvan və digər şəhərlərin də tarixi türklərlə bağlıdır. XIX əsrin sonu-XX əsrin əvvəllərinə qədər həmin ərazidə türklər çoxluq

adları deyil, adət-ənənə və digər hallarda türkçülük, azərbaycançılıq özünü büruzə verir. Ermənilər qədim türkcəni həyalaşdırmağa çalışsalar da bu mümkün olmur. Ümid edirik ki, məlum faktlarla bağlı tək Azərbaycan alimləri deyil, dünya ölkələrinin tanınmış simaları, professorları həqiqətləri dilə gətirəcək. Həmin torpaqlarda azərbaycanlıların yaşama haqqının gerçək olduğunu hər kəs biləcək".

"Qarabağ" poeması "İlin ən yaxşı kitabı" seçilib

Qardaş Qazaxıstanın yeni nəsil şairlərindən Sayat Kamışgerin "Qarabağ" adlı poeması beynəlxalq səviyyədə yüksək dəyərləndirilib. Əsər Beynəlxalq PEN Klubunun (PEN (Poets, Essayists, Novelists) International Club) "İlin ən yaxşı kitabı" mükafatına layiq görülüb. Mükafat ötən həftəsonu Avstraliyanın Sidney Opera Evinə keçirilən möhtəşəm təşəbbüs təqdim edilib.

"Qarabağ" poeması bu ilin martında Azərbaycanda gün üzü görüb və Qazaxıstanda geniş ədəbi ictimaiyyət tərəfindən rəğbətə qarşılanıb.

Dünya Gənc Türk Yazarlar Birliyi (DGTYB) ilə "Regional Hüquqi və İqtisadi Maarifləndirmə" İctimai Birliyinin (RHİMİB) ortaq layihəsi olaraq ərşəyə gələn kitab - Xəzərin o tayından gələn poetik səda, Qazax-Azərbaycan ədəbi-mədəni bağlarının daha bir möhkəm halqasına çevrilib.

Poemanın Azərbaycan dilinə uyğunlaşdırılmasını tanınmış şair-publisist Elşən Əzim, redaktəsini Prof. Dr. Rəsmiyyə Səbir heyata keçirib. Layihənin rəhbəri - Uluslararası "Alaş" Ədəbi Mükafatının laureatı Əkbər Qoşalı, önsöz müəllifi RHİMİB sədri Arzu Bağirova, rəyçilər İntiqam Yaşar və Təriyel Əhmədov, koordinatorlar Nilufər Lətif və Etibar Muradxanlı, dizayner isə Cəsarət Qasimovdur.

Əsər Azərbaycanın milli tarixini, Qarabağın qurtuluş yolunu, şəhidləri və Türk dünyasının birliyinə çağıran mənəvi düşüncələri poetik dillə ifadə edir. DGTYB fəxri üzvü Sayat Kamışgerin Azərbaycana səfərindən sonra verdiyi vədə sadıq qalaraq qələmə aldığı "Qarabağ" bu gün həm Azərbaycan, həm də qazax oxucuları üçün dəyərli bir ədəbi hadisəyə çevrilib.

Türk dünyası üçün "Turan" pulu

Türk dövlətlərinin vahid pulunu buraxmaq mümkün olacaqmı?

Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv dövlətlərin ortaq valyutasının yaradılması məsələsinin müzakirəsi davam edir. Hətta bununla bağlı əsginaslar da yayılır. Otaq valyuta ilə bağlı rəsmi bir açıqlama yoxdur.

Lakin yeni ortaq valyutanın yaranma ehtimalı olduqca yüksəkdir. Maraqlı olan nüans yeni ortaq valyutanın nə qədər effektiv olacağı və hansı dividendləri gətirəcəyidir.

Turan pul vahidinin olması türkdillli dövlətlərə dünya valyutalarının təsirini azaltmağa, ticari-iqtisadi əlaqələri gücləndirməyə imkan verəcək.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov bildirib ki, vahid pul vahidinin yaradılması zaman tələb edir: "Türk dünyasında vahid valyutanın yaradılması müzakirə olunan mövzularındandır. Lakin təbii ki, vahid valyutanın yaradılması zaman tələb edən məsələdir. Bunun üçün ölkə iqtisadiyyatlarının uyğun olması, bütövlükdə yal-

nız inkişaf səviyyəsi yox, eyni zamanda institusional yaxınlıq da çox önəmlidir".

Deputat qeyd edib ki, gələcəkdə ortaq valyutanın yaradılması mümkün ola bilər: "Lakin bunun üçün bir-mənalı olaraq islahatların, iqtisadi sistemlərin yaxınlığı çox vacibdir. Nümunə Avropa İttifaqı və ya Avrozonadır. Avrozonanın da ölkələrin iqtisadi baxımdan yaxınlığının olmasına baxmayaraq, vahid valyuta sistemine keçidi

uzun dövr tələb edib. Yeni proses uzun zaman tələb edir. Amma təkrar qeyd etmək istəyirəm ki, sözsüz, vahid valyutaya keçid üçün bir-mənalı olaraq, iqtisadi sistemin uyğunluğu ilə bağlı islahatların dərinləşməsinə ehtiyac var".

İqtisadçı Eldəniz Əmirovun fikrincə, Türk Dövlətlərinin pul vahidi "Turan"ı yaratması nəzəri və praktiki baxımdan mümkündür: "Sadəcə, onun nə qədər effektiv

olacağı önəmli məsələdir. Mən ortaq pul vahidinin hər hansı xüsusi avantaj verəcəyini düşünmürəm. Bütün hallarda Turan pul vahidinin yaradılması məqsəduyğun olardı. Düzdür, Türk dövlətlərinin öz aralarında olan ticarət döviyyəsi onların global ticarətdə ortaya qoyduğu göstəricilər qarşısında çox kiçik bir paya sahibdir. Bütün hallarda hesab edərkən ki, belə bir pul vahidinin yaradılması və ondan istifadə Türk Dövlətləri daxilində ticarət döviyyəsinə rol oynaya bilər. Həm də bu, birliyin möhkəmlənməsinə xidmət edəcək".

İqtisadçı vurğulayıb ki, ortaq pul vahidi yaradıldıqda o, həm də siyasi, mədəni, sosial, psixoloji amil olacaq: "Ortaq pul vahidinin yaradılması bilavasitə bu birliyi daha da gücləndirən faktora çevriləcək. Lakin ortaq pul vahidinin iqtisadi əhəmiyyəti böyük ölçüdə olmayacaq. Amma zamanla böyük bir prosesin başlanğıcı ola bilər".

Bakıda yerləşən bəzi restoranların vətəndaşlara əvvəlcədən məlumat vermədən ümumi hesaba 10-15% servis haqqı əlavə etməsi uzun müddətdir ki, çox az adamı narahat edirdi. Halbuki əlavə servis haqqı barədə müştəriyə əvvəlcədən şifahi formada xəbərdarlıq edilməli və ya menyuda kifayət qədər aydın şəkildə göstərilməlidir. Həmçinin müştərilər əlavə servis haqqını ödəməyə məcbur oluna bilməz. Bu müştərinin açıq şəkildə aldadılması və istehlakçının hüquqlarının pozulması deməkdir. Müştəridən əlavə məbləğin tələb olunması qeyri-qanunidir. Belə olan halda müştəri restoran rəhbərliyinə narazılıq edib pulu ödəməkdən imtina edə bilər. Sırr deyil ki, bəzən müştəri öz abır-həyasına qısılib, hansısa narahatlıq yaranmasın deyər sürpriz də olsa, əlavə servis haqqını ödəyir.

Türkiyə Ticarət Nazirliyi ölkə üzrə restoran, kafe, şirniyyat mağazaları və digər işə obyektlərində uzun müddətdir mübahisə doğuran əlavə ödənişlərlə bağlı mühüm dəyişikliklərə gedib. Belə ki, yeni qaydalara əsasən, müəssisələr müştərilərdən yalnız menyuda açıq və şəffaf şəkildə göstərilmiş qiymətlər əsasında ödəniş tələb edə biləcəklər. Bu kontekstdə, ölkəmizdə də istehlakçıların hüquqlarının qorunması istiqamətində oxşar mexanizmlərin tətbiqi, servis haqqının ləğvi məsələsi aktuallaşır.

Bəs müştərilər əlavə servis haqqını ödəməkdən imtina edə bilərmə? Əgər belədirsə, hansı hüquqi əsaslarla?

Mövzu ilə bağlı iqtisadçı Natiq Cəfəri "Yeni Müsavat"ə danışib. Onun sözlərinə görə, "çayvoy"un qadağan edilməsi mümkün deyil: "Biri var ki, insanlar könlü "çayvoy" verir, bu qadağan oluna bilməz. Biri də var ki, hesabın içində nəzərə alınan, yeni hesaba salınan "çayvoy" və ya xidmət haqqı ilə bağlı qarışıqlıq mövcuddur. Bəli, bəzi insanlar xidmət haqqı vermək istəmir, lakin məcbur edirlər. Bu,

doğru deyil və müəyyən tənzimləmələr olmalıdır".

Hazırda işləmələr bunun qanunla əsaslandırıldığı bildirilir, çünki dünyanın bir çox ölkəsində belə bir praktika mövcuddur və onun vergisi tutulur. Ona görə də hesabın içində hesaba salınan "çayvoy" verildikdə, onun vergisi də tutulur. Bu səbəbdən qanunvericilikdə bu iki anlayışı bir-birindən ayırmaq vacibdir. Yəni əgər "çaypul" üçün vergi olmasa, həcmi də azalacaq. Məsələn, hesabın 10 faizi servis haqqı kimi tutulursa və əgər bu, vergiyə cəlb olunmaycaqsa, o zaman servis haqqını 5 faizə endirmək mümkündür. Qanunda bu cür tənzimləmə aparmaq olar".

Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov qeyd edib ki, son 6 ildə restoranlarda servis haqqının tutulması Azərbaycanla turizmin inkişafına mənfi təsir göstərməklə yanaşı, restoranlara gələnlərin böyük narazılığına səbəb olan məsələlərdən biridir: "Bu gün də qurumumuza, övladının ad günü mərasimi üçün restoran gedən bir şəxsdən şikayət daxil olub - ona 15 fa-

Paytaxt restoranlarında "çayvoy" qadağası

Restoranlarda servis haqqının tutulması Azərbaycanda turizmin inkişafına mənfi təsir göstərməklə yanaşı, müştərilərin böyük narazılığına səbəb olur

iz servishaqqı tələb edilib. Qeyd etmək lazımdır ki, servishaqqı məsələsi Azərbaycan qanunvericiliyində nəzərdə tutulmayıb və heç bir qadağa da yoxdur. Lakin məsələ ilə bağlı aidiyyəti qurumların mövqeyi belədir ki, restoranlar öz ərazilərində necə davranacaqlarını özü müəyyən edir. Təəssüf ki, bazarda restoranlar üçün vahid qaydalar mövcud deyil. Bu vəzi-

yət tam özbaşınalıq doğurur və istehlakçı hüquqlarının pozulmasına gətirib çıxarır.

Məsələn, bahalı restoranlarda musiqiçi çağırılır, müğənni ifa edir və bunun üçün əlavə ödəniş tələb olunur. İstehlakçıya bu barədə əvvəlcədən heç bir məlumat verilmir. Qanun isə bu cür halları qadağan etmir. Ümumiyyətlə, dünyada, o cümlədən kapitalist ölkələrdə və

yaxşı xidmət göstərildikdə istehlakçılar "çayvoy" verir. Lakin bütün hallarda servis haqqı menyuya daxil edilməli və istehlakçı buna əvvəlcədən məlumatlandırılmalıdır. Bu şərtlər ödənildikdə, istehlakçı artıq seçimini etmiş hesab olunur və ödənişi etməlidir".

Eyyub Hüseynov həmçinin bildirib ki, hazırda restoranlarda və şadlıq ev-

lərində digər özbaşınalıqlar da müşahidə olunur. Məsələn, servis haqqından əlavə, əlavə ödənişlər, face control tətbiqi və oturma yerlərinə görə əlavə qiymət tələb olunması kimi hallar baş verir: "Bütün bunlar istehlakçı hüquqlarının pozulmasına səbəb olur. Məsələn, əgər bir müştərinin üzünə görə restorana buraxılırsa, ya da dənizə tərəf oturmaq üçün əlavə 20 manat tələb olunsa, bu, qanunsuzdur.

Aidiyyəti orqanlar, o cümlədən Antiinhisar Dövlət Agentliyi bu məsələlərə nəzarət etməli və qanun pozuntusu aşkarlandıqda cərimə tətbiq etməlidir. Yeni servishaqqı yalnız menyuda qeyd olunmuş və istehlakçıya əvvəlcədən bildirildikdə qanuni sayılır. Əks halda, bu, istehlakçının hüquqlarının pozulmasıdır və aidiyyəti qurumlar buna müdaxilə etməlidir".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Hökumətin müəmmalı reyting qərarı

Azərbaycanın "S&P" addımı: strateji hesablaşma, yoxsa ehtiyatlı mövqe?

"Standard & Poor's" beynəlxalq reyting agentliyi Azərbaycanın kredit reytingini bir pillə yüksəldərək "stabil"dən "müsbət"ə (BB+/B) qaldırıb. Bununla belə, Bakının tələbi ilə reytinglər dərhal geri götürülüb. Agentlik rəsmi bəyanatında belə izah edib: "5 dekabr 2025-ci il tarixində "S&P Global Ratings" Azərbaycanın uzunmüddətli və qısamüddətli xarici və yerli valyuta reytinglərini "BB+/B" səviyyəsində təsdiq edərək, proqnozunu sabitdən müsbətə dəyişdi. Biz sonradan emitentin tələbi ilə bu reytingləri geri götürdük".

Maliyyə Nazirliyi "S&P Global Ratings" beynəlxalq reyting agentliyinin sonuncu reyting qiymətləndirməsindən Azərbaycan hökumətinin müraciəti əsasında geri götürülməsi məsələsinə aydınlıq gətirib.

Nazirliyin rəsmi açıqlamasında bildirilib ki, Azərbaycan iqtisadiyyatında müşahidə olunan fundamental və davamlı müsbət meyillər fonunda ölkənin kredit reytingi artıb və 2024-cü ildə "Fitch

Ratings", 2025-ci ildə isə "Moody's Ratings" agentliyi tərəfindən ölkəmizin suveren kredit reytingi artırılaraq investisiya dərəcəsinə yüksəlib. Reyting agentlikləri ilə əməkdaşlıq üzrə qeyd olunan beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq, növbəti dövrdə də rəsmi müqavilə üzrə ödənişli əsaslarla yalnız iki agentliklə əməkdaşlığın davam etdirilməsi nəzərdə tutulub. Əldə olunmuş uğurlar və qarşılıqlı faydalı, effektiv əməkdaşlıq nəzərə alınaraq "Fitch Ratings" və "Moody's

Ratings" agentlikləri ilə imzalanmış müqavilələr çərçivəsində ödənişli əsaslarla institusional əməkdaşlığın həyata keçirilməsi təmin olunub.

İki agentliyin qiymətləndirməsinin beynəlxalq kapital bazarlarına çıxış və borclanma prosedurlarının tənzimlənməsi üçün kifayət etdiyi nəzərə alınaraq, "S&P Global Ratings" agentliyi ilə əməkdaşlığın müqavilə öhdəliklərindən kənar davam etdirilməsi nəzərdə tutulub.

Maliyyə Nazirliyi növbəti illərdə də Azərbaycan Res-

publikasının suveren kredit reytinginin qiymətləndirilməsi ilə bağlı aparıcı beynəlxalq reyting agentlikləri ilə əməkdaşlığını davam etdirəcək və ölkəmizdə müşahidə olunan fundamental və davamlı inkişafın kredit reytinglərində əks olunması üçün tədbirlər görəcək.

İqtisadçı Eldəniz Əmirov "Yeni Müsavat"ə bildirdi ki, kredit reytingi bir ölkənin borc öhdəliklərini yerinə yetirmə qabiliyyətini qiymətləndirən beynəlxalq ölçü vahididir. Onun sözlərinə gö-

rə, məhz bu ölçü vahidi ölkəyə maraq göstərən investorların risk qavrayışını formalaşdırır: "Reytinglər ölkənin maliyyə sabitliyini, borclanma səviyyəsini, xarici uçotlara davamlılığını, müəyyən göstəricilər əsasında bilavasitə beynəlxalq bazarlara signal rolunu oynayır. Yeni reyting nə qədər yüksəkdir, ölkə qlobal maliyyə bazarlarında etibarını artırır və daha sərfəli şərtlərlə maliyyə vəsaiti cəlb edə bilmə imkanlarına malik olur. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, ölkənin kredit reytingi yüksək olduqda bunun müsbət təsiri daha ucuz borclanma imkanı yaradır, ölkə investorun etibarını qazanır, maliyyə sektorunda sabitlik güclənir, dövlət layihələrinin maliyyələşdirilməsi optimallaşır. Təbii ki, bunun mənfi tərəfləri də var. Azərbaycanın reytingi geri götürməsi ilə bağlı səbəbləri maraqlı mənzərə ortaya qoyur. Beynəlxalq təcrübədə belə ehtimallar hər zaman olur. Səbəblərə gəlincə, adətən bir ölkənin borclanma ehtiyacının aşağı olması halında yüksək reytingə ehtiyac duyulmaya bilər. Azərbaycanın xarici borcu hazırda çox aşağıdır, valyuta ehtiyatlarımızın 1/17 hissəsinə bəra-

bərdir. Belə bir şəraitdə kredit reytingi ölkənin maliyyə bazarına çıxış üçün həyati əhəmiyyət daşıyır. Digər tərəfdən, reytingin saxlanması xərclər və öhdəliklər tələb edir. Azərbaycan kimi ölkələrdə isə borclanmaya ehtiyacın minimum olması bu istiqamətdə xərci azaltmağı daha məqsədəuyğun edir. "S&P" Azərbaycan və Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşdırılması müsbət amil kimi qeyd edib. Bəzi hallarda bu məsələ dövlətlər üçün həssas mərhələdə kredit reytinginin yüksəlməsinə kömək edir, amma siyasi məqamları ortaya çıxarır. Bunun yaranmaması üçün prosesin müvəqqəti dayandırılması, yaxud geri çevrilməsi nəzəri cəhətdən mümkündür. Eyni zamanda strateji çevikliyi əldə saxlamaq üçün bəzi ölkələr reytingin yaratdığı gözlənti çərçivəsindən çıxmağa çalışırlar. Fiskal siyasətdə daha sərbəst qərar vermək üçün kredit reytinginin bir qədər geri götürülməsi daha məqsədəuyğun hesab edilir. Başqa sözlə, Azərbaycanın kredit reytingin yüksəlməsi hər zaman müsbət signaldır".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

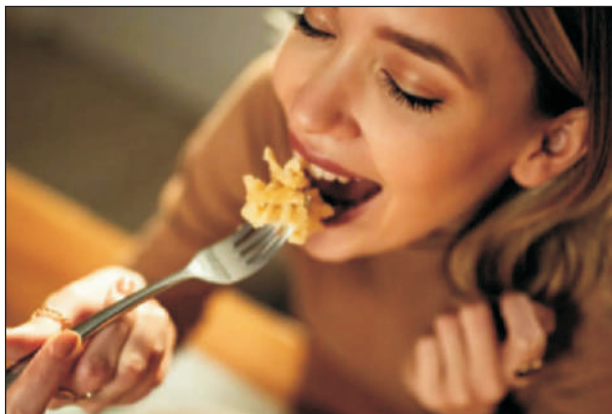
N 224 (8834) 10 dekabr 2025

De k a b r

Bunları bilirsinizmi?

- * Qədəhdəki şərabın keyfiyyətini öyrənmək istəyirsinizsə, qədəhi asta çalxalayın. Qədəhin içindəki çöküntü nə qədər qatıdırsa, şərab bir o qədər keyfiyyətlidir.
- * Yumurtanı qaynadarkən onun çatlamasını istəmirsinizsə, qaba yanmış kibrit qoyun.
- * Tərə qarşı dezodorantları səhər yox, gecə vurun. Bu, daha uzun müddətə qoxunun qarşısını alacaq.
- * Ütünün suyunun içinə bir az ətir vursanız, paltarlarınızdan gözəl qoxu gələcək.
- * Külqabının pis iylənməməsi üçün onu su ilə yox, zeytun yağı ilə isladın.
- * Pişiklərin divan və ya kreslonuza oturmasını istəmirsinizsə, həmin yerə naftalin qoyun. Pişiklər onu heç sevməzlər.
- * Saçlarınızı boyadarkən üzünüzdə dəyən boyanı südə batırılmış pambıqla silin.
- * Yata bilmirsinizsə, albalı suyu için.
- * Zibil qutunuzun içinə soda və ya qabartma tozu töksəniz, pis qoxunun qarşısını ala biləcəksiniz.
- * Yumurtanı qaynatdıqdan sonra qalan suyu dibiçəyə tökün. Bitkilərə çox xeyirlidir.
- * Dırnaq boyasından qalan sarılığı götürmək üçün dırnağa sirkə sürtün. Rəngini açacaq.
- * Mədəniiz bulanırsa, bir stəkan qəhvə için.
- * İnsanların 33%-dən çoxu gündə 20 dəfədən çox gülməyir.
- * Bir şüşə butulkanın təbiətdə parçalanması düz 4 min il çəkir.
- * Hər saniyə krandan bir damcı su damlayırsa, ildə 9000 litr su israf edilir. Bu, insanın təxminən 17 illik suya ehtiyacına bərabərdir.
- * Türkiyədə elektrik enerjisi istehsalında (su elektrik enerjisi istisna olmaqla) bərpa olunan enerji mənbələrinin payı 2% səviyyəsindədir.
- * Hər 100 nəfərdən 90-ı işlənmiş tullantı yağını lavaboya tökərək təmizləyir.
- * Türkiyədə meşələrin yüzə 64-də eroziya yaşanır.
- * Bir qalay qutunun təbiətdə parçalanması 10-100 il çəkir.

Qışda şam yeməyi üçün ideal vaxt açıqlandı

Diyetoloq Valentina Palatsio bildirib ki, qış mövsümündə bəzi qidalanma vərdişlərinə yenidən baxmaq lazımdır. O, "La Razon" nəşrinə müsahibəsində bu fəsildə şam yeməyi üçün ideal vaxtı açıqlayıb. Palatsionun sözlərinə görə, qışda son qida qəbulu saat 19:00-dan gec olmayaraq qəbul edilməlidir. O izah edib ki, soyuq mövsümdə gün işığının azalması səbəbindən orqanizmdə yuxu hormonu olan melatoninin ifrazı daha tez başlayır.

"Axşam yeməyini gecikdirdikdə orqanizmi daxili sisteminin istirahətə hazırladığı anda həzm prosesinə başlamağa məcbur edirik", - deyə həkim əlavə edib. Onun sözlərinə görə, gec şam yeməyi narahat yuxuya, mədədə ağrıqlığa, qıcıqlanmaya və ertəsi gün yorğunluğa səbəb ola bilər. Diyetoloq axşam saatlarında xüsusilə şirniyyatlardan və spirtli içkilərdən uzaq durmağın vacibliyini vurğulayıb. Mütəxəssisin fikrincə, şam yeməyi az yağlı zülallar, bişmiş tərəvəzlər və az miqdarda mürəkkəb karbohidratlardan ibarət olmalıdır.

Soyuq havada iştah niyə artır?

Qış mövsümündə bir çox insanın iştahası artır, xüsusilə də şirniyyata və ağır qidalara meyl güclənir. Bunun səbəbi günəş işığının azalması, qısa günlər və soyuq havadır. Bu istəyi cilovlamaq mümkündür. Gün ərzində kifayət qədər su içmək, zülal və triptofanla zəngin qidalar seçmək, tam taxıl, meyvə və rəngli tərəvəzlərə üstünlük vermək məsləhət görülür. Bundan başqa, nahara isti şorba ilə başlamaq, qəhvəni azaltmaq, fastfuddan uzaq durmaq və yeməklərə acı ədviyyatlar əlavə etmək də tövsiyələr sırasındadır. Bu üsullar həm toxluq hissini artırır, həm də maddələr mübadiləsini sürətləndirir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Cernobilda itlər niyə mavi rəngdədir?

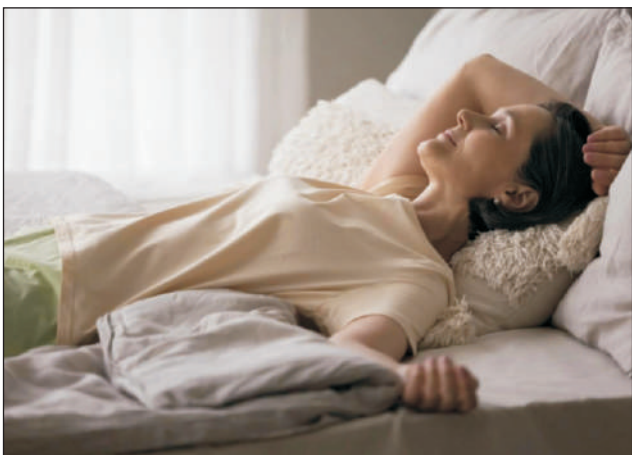
Cernobıl zonasındakı itlərin rəngi ilə bağlı izah verilib. Bu barədə Cənubi Karolina Universitetinin mütəxəssisi Timoti Musso məlumat yayıb. Onun sözlərinə görə, ərazidəki biotənzidlərdən biri aşır və içindəkilər atarafa yayılıb. İtlər isə bu nəticə maddələrin içərisində yuvarlanaraq mavi rəngə boyanıblar. "Mavi rəng sadəcə itlərin qeyri-gigiyenik davranışının əlamətidir", - Musso bildirib. Qeyd edək ki, AƏŞ-dən olan bir qrup tədqiqatçı Cernobıl Atom Elektrik Stansiyası zonasındakı itlər üzərində araşdırma aparıb. Məlum olub ki, radiasiya heyvanların görünüşünə təsir etməsə də, onların DNT-sində əhəmiyyətli dəyişikliklər yaradır.

Alimlər "beyni aldatmağın" yolunu tapdılar

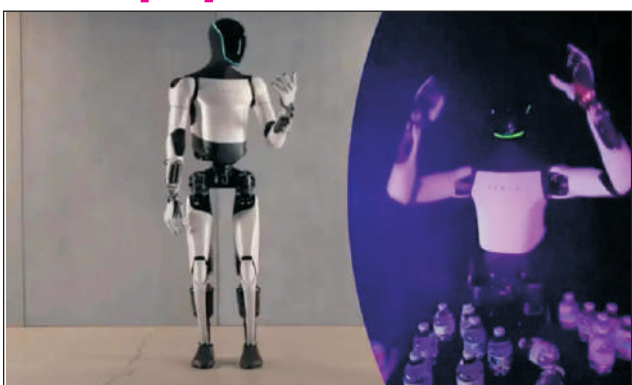
Monreal Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, məşqdən əvvəl vətərlərin qısamüddətli vibrostimulyasiyası fiziki yükü oldugundan daha yüngül hiss etməyə vadar edə bilər. Araşdırmanın nəticələri "Journal of Sport and Health Science" (JSHS) jurnalında dərc olunub. Eksperiment zamanı iştirakçılar vətərenajorda iki dəfə - Axill və diz vətərlərinin vibrostimulyasiyasından sonra və vibrostimulyasiya olmadan məşq ediblər. Prosedurdan sonrakı məşq zamanı iştirakçılar üçün yük eyni qalsada, obyektiv göstəricilər - pedalları fırlatma gücü və ürək döyüntülərinin sürəti artıb. Başqa sözlə, insanlar əlavə səy göstərmədən daha fəal işləməyə başlayıblar. Araşdırmanın müəlliflərinin sözlərinə görə, vibrasiya sinir-əzələ reseptorlarından gələn siqnalı və həmin siqnalın onurğa beyni və beyin qabığına ötürülməsini dəyişdirir. Nəticədə, beyin tapşırığı daha "yüngül" qəbul edir. Bu isə məşqə başlamayı asanlaşdırır və müntəzəm fiziki fəallığın qorunmasına imkan yaradır.

Rahat yuxunun sirri

Sərinləşdirici adyal və neyrostimulyator yuxunun keyfiyyətini yaxşılaşdırmaqla bilər. Oxu.Az xəbər verir ki, bunu "Verçnaya Moskva" nəşrinə psixoloq Anton Kuznetsov bildirib. Sərinləşdirici adyal yaxşı havakeçirmə xüsusiyyətinə malik xüsusi parçadan hazırlanır. Neyrostimulyator isə beyin fəallığını nəzarətdə saxlayan və asan yuxuya getməyə kömək edən alın sarğısıdır. Ekspert qeyd edib ki, dan yerinin sökülməsini (ağarmasını) imitasiya edən ağıllı zəngli saat rahat oyanmaq üçün faydalıdır. Onu smartfon və ya planşetlə uyğunlaşdıraraq səsgücləndirici kimi istifadə etmək mümkündür.

"Tesla Optimus" robotunun müstəqilliyi şübhə altına alındı

"Reddit" istifadəçiləri "Tesla Optimus" robotunun müstəqilliyini şübhə altına alıblar. Oxu.Az xəbər verir ki, sosial şəbəkədə robotun VR dəbilqəsi vasitəsilə operator tərəfindən idarə olunduğu barədə ehtimallar yayılıb. İstifadəçilərin iddiasına görə, təqdimat zamanı insan operator dəbilqəni çıxarıb və bundan sonra "android" onun hərəkətini təkrarlayaraq yıxılıb. Güman edilir ki, operator özünü pis hiss edib və bu da idarəetmədə problem yaradıb.

Qeyd olunur ki, Maskın iki ay əvvəl "Optimus"un tamamilə süni intellekt tərəfindən idarə olunduğunu bildirməsindən sonra bu vəziyyət xüsusilə diqqətçəkici görünür. Robotun dəyərinin təxminən 30 min dollar olduğu bildirilir.

Qəhvə Altsheymer xəstəliyindən xilas edir - araşdırma

Bir qrup rusiyalı alim təbii pirokatexin antioksidantı əsasında Altsheymer xəstəliyinin müalicəsinə yaxşı təsir göstərən yeni molekullar aşkarlayıb. Milli.Az xəbər verir ki, bu barədə Rusiya Elmlər Akademiyası bildirib. Qeyd olunub ki, alimlər Altsheymer xəstəliyinin inkişafında vacib rol oynayan butirilxolinesterazın (BChE) bioloji katalizatorunun aktivliyini azalda biləcək molekullar yaradıblar. Bu molekullar sinir hüceyrələri arasında siqnalı ötürmək, bununla da yaddaşı möhkəmləndirmək üçün zəruri olan kimyəvi maddələrin tədricən toplanmasına xidmət edəcək.

Ekspertlərin fikrincə, effektivliyi az, toksikliyi çox olan mövcud preparatlardan (donepezil, rivastiqmin) fərqli olaraq, yeni vasitə daha faydalı və təhlükəsizdir.

Qeyd edək ki, pirokatexin antioksidantına bir sıra bitkilərin, o cümlədən qəhvənin tərkibində rast gəlinir.

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500